Ушбу сонда:

2 **САБОҚ**

3

4 **КЎЙМАГАН ҲАҚ**

БОШИ ЭГИК "БОТИР"ЛАР

MEZON:

Товар (иш, хизмат)лар учун ҳақ тўлаш шакли ҳамда тартиби истеъмолчи билан сотувчи (ишлаб чиқарувчи, ижрочи) ўртасидаги келишувга биноан белгиланади. Товарларни кредитга сотиш Ўзбекистон Республикаси Ҳукумати томонидан тасдиқланадиган товарларни кредитга сотиш қоидалари билан белгиланадиган тартибда амалга оширилади.

Олди-сотди амалга оширилганда истеъмолчига касса ёки товар чеки берилади. Товарни касса ёки товар чекини бермасдан сотиш тақиқланади.

"ИСТЕЪМОЛЧИЛАРНИНГ ҲУҚУҚЛАРИНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШ ТЎҒРИСИДА"ГИ ҚОНУН, 10-МОДДА.

Адолат ҳар ишда ҳамроҳимиз ва дастуримиз бўлсин!

ИНСОН ва ҚОНУН

№ 19 (326)
2003 йил
13 МАЙ
сешанба

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИНИНГ ҲУҚУҚИЙ ГАЗЕТАСИ

Сотувда эркин нархда

Xotira uyg`onsa go`zaldir!

ИНСОН ХОТИРАСИГА ЭҲТИРОМ

Инсонни қадрлаш, унинг шаъни ва хурматини жойига қўйиш, бу дунёдан ўтганларнинг хотирасини эъзозлаш аждодларимиздан мерос бўлиб келаётган муқаддас туйғу. Халқимизга хос бу хусусият бугунги кунда нафақат мерос, балки янгича руҳ ва умуминсоний қадриятлар билан бойиб бораётир. Куни кеча юртимиз бўйлаб кенг нишонланган Хотира ва Қадрлаш куни маросимларида бу яна бир карра ўз исботини топди.

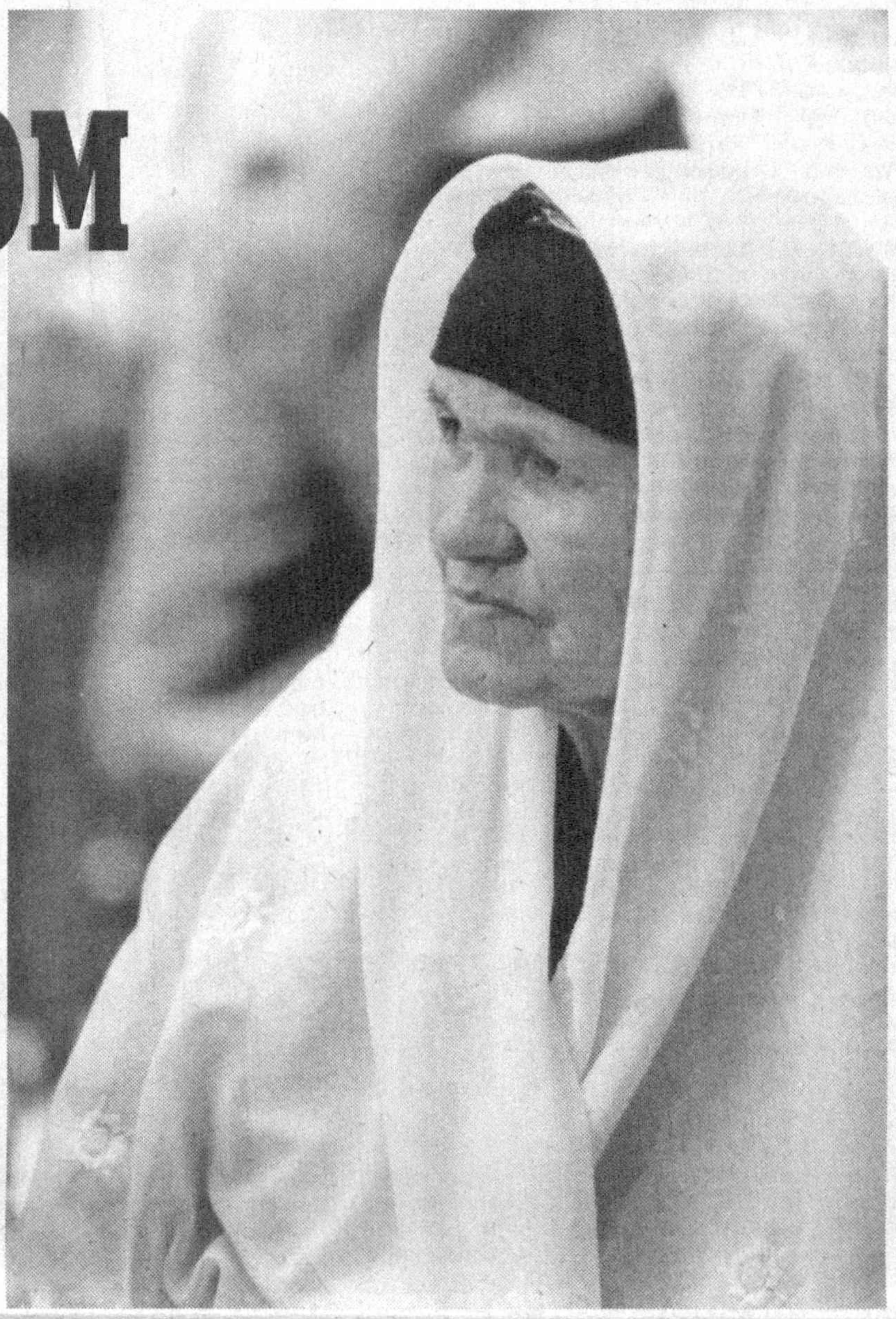

Хотира ва Қадрлаш куни. Ушбу сана бу йил ҳам юртимизда ўзгача шукуҳ ва тароват билан нишонланди. Ўтганлар ёдга олиниб, улар ҳақига тиловатлар қилинди. Ватан учун жон берганлар яна бир бор хотирланди. Ҳаётнинг пасту баландини кўп кўрган отахону онахонлар зиёрат қилиниб, эҳтиром кўрсатилди.

Шу ўринда ҳақли бир савол туғилади: халқимизнинг бир пайтлар ғалаба кун сифатида тантана қилинган 9 майни бу тарзда, яъни Хотира ва Қадрлаш куни сифатида нишонлаши қандай аҳамиятга эга?

Аввало, давлатимиз раҳбари таъкидлаганидек, **бундай маросимларнинг таъсири халқимизнинг ўз ўтмишига, ўз илдизларига қайтиш, бир сўз билан айтганда, ўзлигини англаш жараёнида тобора кучайиб боради.** Модомики, бугунги глобаллашув даврида турли ғоявий оқимлар ва мафкуравий хуружларнинг доираси кенгайиб бораётган экан, бундай кезларда ҳар бир миллат ўзлигини фақат ўз ўтмиши ва қадриятларига таяниб сақлаб қолиши мумкинлиги тобора ойдинлашиб бораётир.

"Менинг тилагим, истагим шуки, фаровон яшашга интилиш билан бирга, Оллоҳнинг ўзи насиб этган асл фазилатларимизни, миллий қадриятларимизни доимо эъзозлашимиз, бойитиб боришимиз керак. Халқимиз ўзлигини англаб боргани сари, кишиларимиз онгида "Биз киммиз, кимларнинг авлодимиз, нималар билан фахрланишимиз мумкин", деган таҳлилий ёндошув чуқурлашиб бориши лозим.

Иккинчидан, бугун дунё, тараққиёт қайси йўлдан кетаяпти, қандай қадриятларга таянмоқда — буларни назардан қочирмаслик шарт. Бошқача айтганда, азалий анъаналаримизни мустаҳкамлаб, бойитиб, ривожлантириб борганимиз сари замон, жаҳон, тараққиёт танлаган қадриятларни ҳам ўзимиз учун уйғунлаштиришда давом этишимиз зарур", дея таъкидлади Президентимиз Ислом Каримов.

Бинобарин, Хотира ва Қадрлаш халқимизга хос, миллий ўзлигимиз, урф-одатларимиз билан чамбарчас боғлиқ тушунчалар бўлгани сабабли ҳам бу қутлуғ кун мамлакатимизда ўзига хос ўрнини топган халқона маросимга айланиб бормоқда.

9 майни Хотира ва Қадрлаш куни деб номлаш ташаббуси 1997 йилда Президентимиз Ислом Каримов томонидан илгари сурилган эди. Ўшанда пойтахтимиздаги Қардошлик қабристонига ташриф буюрган давлатимиз раҳбари гарчи маҳорабалар ўзбек заминидан узоқда кечган бўлса-да, халқимиз бу урушда жасорат кўрсатганини алоҳида таъкидлаган эди.

Ҳақиқатдан ҳам, уруш кўпчилик мамлакатлар қатори юртимизга ҳам оғир кулфатлар келтирди. Ўша йиллари 1,5 миллон ўзбекистонлик қўлига қурол олиб, жангоҳларга отланади. Ваҳоланки, уруш арафасида Ўзбекистон аҳолиси 6,5 миллионни ташкил этарди. Агар аҳоли сонидан чақалоқлар, вояга етмаганлар, қарияларни чиқариб ташласак, 50 фоиз, яъни 3 миллион нафарга яқин қурол ушлашга қодир кишиларнинг ярми жангоҳларда қон кечишга мажбур бўлган. Жон олиб — жон берган ўзбек ўғлонларининг 420 минг нафари она юрт тупроғидан узоқларда жон берган бўлса, 604 минг нафари турлича жароҳат олиб ватанига қайтган. Қанчадан-қанча аёллар, ёш болалар фронт ортида машаққат чекмади, дейсиз. Шунинг баробарида ҳеч бир оила йўқ эдики, уруш туфайли отасидан, акаукасидан, жигаргўшасидан ажрамаган бўлсин. Энг муҳими, бу урушга ўзбекистонликлар қандайдир "номаълум тепалик"лар учун кирмади, балки ўз эл-юртининг тақдирига масъуллик ҳисси уларни курашга бошлади.

Пиру бадавлат отахону онахонларимиз ўша машъум йилларини шундай хотирлайди: — У дамларни эсласам, юрагим ортига тортиб кетади, — деб сўз бошлади иккинчи жаҳон уруши қатнашчиси Икром Жалилов биз билан суҳбатда. — Мен уруш энг авжига чиққан бир пайтда — 1942 йилда хизматга кетиб, Москва остонасида кечган оғир жангларда иштирок этдим. Уруш йилларида оддий аскарликдан рота қўмондони даражасига кўтарилдим. Қанча-қанча йўқотишлар ҳисобига аста-секин ёвдан устун кела бошладик... Ва жанглардан бирида оғир яралганимдан сўнг она юртимга қайтишга мажбур бўлдим...

Ўзбек аёлларининг иккинчи жаҳон урушидаги иштироки ҳақида гап кетганда, биз уларнинг мошоқ териб, жўхори ёриб, ўз фарзандлари қаторида Ўзбекистонга эвакуация қилинган болаларни ҳам омон сақлаб қолганини эслаймиз. Кети узилмаган "қора хат"лар етказган шум хабарлар зарбига дош берган, қайғу-аламга басма-бас кела олган ҳам ўзбек аёллари эди. Қолеварса, улар орасида урушда эркаклар билан бир сафда туриб, курашганлар ҳам кам эмасди.

— Машъум уруш бошланганида 16 ёшда эдим, — деб ўша йилларни хотирлайди Мавжуда ая Самадова. — Биз — турли миллатга мансуб 12 нафар ёш қиз даставвал шаҳримизда очилган госпиталларда ярадорларга ёрдам бериб юрдик. Бир куни Мусахонова деган дугонам "келинглар, қизлар урушга борамиз, у ерда ёрдамимиз кўпроқ тегади", деб қолди. Шу гап билан ҳарбий комиссариатга бордик. У ерда ёшимиз етмагани боис бизни ҳамширалар тайёрловчи курсга юборишди. 18 ёшга тўлишимиз билан урушга жўнаб кетдик. Ростов ва Қрим ерларида кечган жанглар жароҳатланганларга қўлимиздан келганича ёрдам бердик...

Бу сўзлар ўзбек халқининг иккинчи жаҳон урушида қозонилган ғалабага қўшган ҳиссаси ҳеч бир миллатникидан кам эмасди, дейишга тўлиқ асос бўлувчи яна бир омил.

Ҳозирги пайтда мамлакатимизда истиқомат қилаётган 51 минг нафарга яқин уруш иштирокчиларининг 36 минг нафари ярадор ва ногирон экани ҳам Ўзбекистон бу урушдан қандай жароҳатлар билан чиққани, қанчалик ҳисса қўшганини кўрсатиб турибди.

Шу боис ҳам ана шундай мусибатларга дош берган ота-боболаримиз, онахону момоларимиз олдида бош эгмаслигимиз, уларни хотирламаслигимиз, қадрламаслигимиз мумкин эмас.

Яна бир масала. Кўп йиллар урушда ҳалок бўлганларга нисбатан "номаълум аскар" атамаси ишлатиб келинди. Бу, шубҳасиз, ота-боболаримиз жасорати ва унинг хотирасига ҳурматсизлик эди. Ахир, урушга кимлар кетгани, ким қандай фидойилик кўрсатгани маълум-ку?! Шаҳид кетганларнинг ҳар бири алоҳида шахс, киндик қони томган юрти, дунёга келтирган ота-онаси бор-ку?.. Эндиликда миллатимизга ёт бу каби қарашлар барҳам топган: Хотира майдони бунёд этилиб, у ердаги зарҳал саҳифалардан иборат "Хотира китоби"га уларнинг ҳар бирининг исм-шарифи муҳрлаб қўйилган.

Хотира ва Қадрлаш каби маънавий қадриятлар халқимизнинг тинчликпарварлик, бунёдкорлик мақсадларига ҳам ҳамоҳанг. Бошқа мамлакатларда ғалаба куни сифатида параду дабдабалар билан ўз куч-қудратини намойиш қилаётган бир пайтда ўзбек диёрида бу сана ўзгача вазминлик ва ажиб тароват билан нишонланаяти. Бошқача айтганда, бу маросимлар тинч-тотув юрт, ўткинчи ҳаётнинг қадрига етиш, бугунги кунларга шукроналик туйғуларини тарбиялашга хизмат қилаяпти.

Бу йил юртимизда 9 май бешинчи маротаба Хотира ва Қадрлаш куни сифатида нишонланди. Аждодларимиздан мерос бу анъана мудом давом этажак. Зеро, инсон бор экан, хотира ҳам, қадрлаш ҳам ҳеч қачон эскирмайдиган инсоний мезонлардан бири бўлиб қолаверади.

Дарвоқе, бу қадриятларимиз — ёш авлод шуурида ўтганлар хотирасига ҳурмат-эҳтиром туйғусини шакллантириш билан бирга, ота-боболаримиз жасорати қадрига етиш ва уларнинг эзгу ишларидан фахрланиш ҳиссини уйғотаётгани билан ҳам аҳамиятлидир.

Энг асосий мақсад эса **миллатимизга мансуб бундай олижаноб фазилатлар фарзандлармизга албатта ўтиши керак.** Шундагина ўзбек дунёда инсоният тамаддунига улкан ҳисса қўшган, қўшаётган ва қўшадиган миллат сифатида барҳаёт яшайверади.

Мадамин САФАРОВ,
шарҳловчи

O'ZBEKISTON ва дунё
кеча, бугун, эртага

☑ *Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Миллий хавфсизлик Кенгашининг мажлиси бўлиб ўтди.*

☑ *Тошкентда Халқаро Вестминстер университети очилди.*

☑ *Тошкентда VIII халқаро замонавий мусиқа фестивали — "Илҳом ХХ" ниҳоясига етди.*

☑ *"Ўзэкспомарказ"-да халқаро "Нефть ва газ" ("OCeV-2003") кўргазмаси очилди.*

☑ *АҚШ пойтахтида Шарқ гиламларига бағишланган X халқаро конференция бўлиб ўтди.*

☑ *Тошкент шаҳар ҳокимлигида жорий йилнинг биринчи чорагида пойтахтимизни ижтимоий-иқтисодий ривожланиш якунлари ва иқтисодий ислоҳотларнинг боришига бағишланган фаоллар йиғилиши бўлиб ўтди.*

☑ *"Тошкент" темир йўл вокзалидан Навоий вилоятининг чўл туманларига "Саломатлик поезди" жўнатилди.*

Mulohaza

ЕР ҚАЙТАРИЛДИ, БИРОҚ...

Тафсилот: 2002 йил 24 ноябр. Мингбулоқ туманидаги Амир Темур номидаги ширкат хўжалиги ҳудудида фаолият кўрсатаётган "Афросиёб" фермер хўжалиги ер олган пайтдан эътиборан бир йил мобайнида хўжалик ишлаб чиқариш фаолиятига киришмаган. Демак, бу масалани шундай очиқ қолдириб бўлмайди. Шундан келиб чиқиб, туман шахсий ёрдамчи ва деҳқон хўжаликлари уюшмаси бу масала юзасидан ўзининг 93-сонли таклифини фермер хўжаликларини мониторингдан ўтказиш бўйича махсус комиссия эътиборига ҳавола этди.

2002 йил 28 ноябр. Туман фермер хўжаликларини мониторингдан ўтказиш бўйича тузилган махсус комиссиянинг хулосасига биноан, "Афросиёб" фермер хўжалик фаолият юргизиш учун ажратилган ер майдонларидан белгиланган тартибда фойдаланмаётгани ва бир йил давомида хўжалик ишлаб чиқариш фаолиятига киришмагани учун ер майдонини ширкат хўжалигига қайтарилиши ва ширкат хўжалиги билан тузилган ижара шартномаси бекор қилиниши лозим.

2002 йил 13 декабр. Баён этилган таклиф ва хулосага асосан туман ҳокимининг 399-сонли қарори чиқди. Мазкур қарорга кўра, "Афросиёб" фермер хўжалигига тегишли ер майдони Амир Темур номидаги ширкат хўжалигига қайтарилди. Фермер хўжалиги ва ширкат хўжалиги ўртасида тузилган ижара шартномаси бекор қилинди.

Изоҳ: Бир қарашда ҳамма-ҳаммаси рисоладагидек кетаётгандек туюлади. Бироқ масалани чуқурроқ таҳлил қилсангиз, бошқа манзарани кўриш ҳеч гап эмас. Келинг, яхшиси ҳаммасини бошдан ҳикоя қилайлик.

2000 йил 16 январ. Амир Темур номидаги ширкат хўжалигининг 6-сонли умумий йиғилиш қарорига асосан "Афросиёб" фермер хўжалиги ташкил топадиган бўлди.

2001 йил 3 феврал. Шу куни Иброҳимжон Раҳимов ўзида йўқ хурсанд эди. Чунки Мингбулоқ туман ҳокимининг 29-сонли қарори билан "Афросиёб" фермер хўжалиги давлат рўйхатидан ўтказилади. Энг муҳими, ҳужжатда Амир Темур номидаги ширкат хўжалиги ҳудудида фаолият бошлаётган "Афросиёб" фермер хўжалигига 8,3 гектар ер майдони ажратилиши алоҳида қайд этилган эди.

2003 йил 21 январ. Мингбулоқ туманидаги "Афросиёб" фермер хўжалигининг бошлиғи И.Раҳимов вилоят адлия бошқармасига ариза билан мурожаат қилади. Мазкур ариза адлия ходимлари томонидан атрофлича ўрганиб чиқилди ва...

(Давоми иккинчи бетда)

"ИНСОН ва ҚОНУН"га ЖАВОБ БЕРАДИЛАР

Газетада чоп этилган "Қолдирилган "ўйин"" сарлавҳали мақола юзасидан текшириш ўтказилди. Мазкур мақола юзасидан Уйчи тумани ҳокимлигида шу йилнинг 15 апрел куни барча хўжаликлар раҳбарлари ҳамда масалага даҳлдор туман ташкилотлар раҳбар ва мутахассислари иштирокида кенгайтирилган йиғилиш чақирилди.

Йиғилишда Уйчи туманидаги Улуғбек номидаги ширкат хўжалиги бошқаруви раиси мақолада келтирилган масалалар юзасидан ҳисоб бериб, "Турон" фермер хўжалиги бугунги кунда туман ҳокимининг қарори билан 171-контурдан ажратиб берилган 24 гектар ер майдонида деҳқончилик қилаётганлигини йиғилиш қатнашчиларига маълум қилди.

Шунингдек, йиғилишда барча хўжаликлар раҳбарларига келгусида бундай қонунбузилиши такрорланмаслиги тўғрисида чора-тадбирлар белгилаш топширилди.

Б.ЮСУПОВ,
Наманган вилояти ҳокимининг биринчи ўринбосари

* * *

Газетада чоп этилган "Ечилмаётган тугун" сарлавҳали мақола бошқармамиз мутахассислари томонидан атрофлича ўрганиб чиқилди.

Ҳақиқатдан ҳам, Гўзалкент туман халқ таълими бўлими Каттақўрғон шаҳридаги "Нафаз" хусусий фирмасидан шартнома бўйича 674-сонли ишонч қоғози орқали 2 тонна ёзув бўри олинган ва 2002 йил 1 январ ҳолатига 500 минг сўмга солиштирма далолатнома тузилган.

Вужудга келган кредиторлик қарздорликни Пастдарғом ва Гўзалкент туман халқ таълими бўлимлари баланси қўшилгач, 2003 йил 31 март куни, яъни "Инсон ва қонун" ҳуқуқий газетасида чоп этилган мақолада илгари 278-сонли тўлов топшириқномаси орқали тўлаб берилган.

Пастдарғом туман халқ таълими бўлими бошлиғи (Ҳ. Қодиров) ва бош ҳисобчи (Х. Азимов) ларга қаттиқ огоҳлантириш берилиб, келгусида шу каби ҳолатларга йўл қўймаслик уқтирилди.

М. БОБОЁРОВ,
Самарқанд вилояти халқ таълими бошқармаси бошлиғи

To`siq

АНТИҚА "ЭРМАК"

"Отамурот-Д" кўп тармоқли хусусий фирмаси Нукус шаҳар ҳокимининг 1996 йил 29 апрелдаги қарори билан ташкил этилиб, ўша йилнинг 3 майида давлат рўйхатидан ўтказилган. 1996 йилнинг 12 июнида шаҳар ҳокими А.Аметовнинг "Ер тўғрисида"ги Қонун асосида фирмага Яккатерак массивидаги деҳқон бозори ҳудудидан 1,5 гектар ер ажратиб бериш ҳақидаги қарори қабул қилинди ва Нукус шаҳар бош меъмори Ш.Хўжабоевга тегишли ер майдонини ўлчаб бериш вазифаси топширилди.

Табиийки, фирма ишни маромида бошлаш ва давом эттказиш учун унга автотранспорт воситалари зарур эди. Шунга кўра, "Отамурот-Д" хусусий фирмаси раҳбарлари 1999 йилнинг июнида Кегейли туманидаги "Халқобод АТП-116" (ҳозирги "Халқобод" акциядорлик жамияти) нинг кимошди савдосига қўйилган 1984 йилда чиққан "Камаз-5410" русумли давлат рақам белгиси "48-29 КПН" ва "Камаз-5320" русумли давлат рақам белгиси "43-35 КПЛ" автомашиналарнинг ҳар бирини 101 минг сўмдан сотиб олади ва Кегейли туман солиқ испекцияси, Қорақалпоғистон республикаси Давлат мулк қўмитаси қошидаги иқтисодий аҳволи ночор бўлган ва банкротга учраган корхоналарнинг мулкларини сотиш бўйича хўжалик ҳисобидаги марказ, "Халқобод АТП-116" акциядорлик жамияти ҳамда "Отамурот-Д" хусусий фирмалари ўртасида 1999 йилнинг 2 июнида 71Н ҳамда 72Н-сонли шартнома тузилди. Мазкур шартномаларга кўра, "Отамурот-Д" хусусий фирмаси 1999 йилнинг 28 июнида 2002 минг сўм миқдоридаги маблағни Кегейли туман солиқ инспекциясидан қарздор ҳисобланган "Халқобод АТП-116" акциядорлик жамияти номидан солиқ инспекцияси ҳисоб рақамига ўтказади.

Шундай қилиб, хусусий фирма раҳбари Роза Абдураҳмонова кейинги гал машиналарни олиб қайтиш ниятида "Халқобод АТП-116" акциядорлик жамиятига йўл олади. Аммо корхона остонасидан ҳатлаши билан барча орзуумидлари чиппакка чиқади. Унга кимошди савдосида сотилган икки машина ҳам автосарой майдонида йўқ, уларнинг кабина, мотор, коробка, мост, борт каби зарурий қисмлари бутаб олиниб, қолган яроқсиз бўлаклари металлом учун йиғиб қўйилганди. Роза Абдураҳмонова бу ҳолдан ажабланиб, акциядорлик жамияти раиси Ермекбой Пирниёзовга мурожаат қилганида, у машиналар хусусида бирор бир тайинли гап айтмайди.

Р. Абдураҳмонованинг икки ой давомидаги қатнаши ҳам ҳеч қандай натижа бермайди. Хунобі ошган Р. Абдураҳмонова Қорақалпоғистон Республикаси Мулк қўмитаси раҳбарларига учрашади. Қўмита мутасаддиларининг аралашуви билан "Отамурот-Д" хусусий фирмасига олдинги белгиланганлари ўрнига бошқа икки машина бериладиган бўлади. 1999 йилнинг 23 июлида фирма ҳисобига 1984 йилда чиққан давлат рақам белгиси "24-58 КПМ" "МАЗ-5549" ва 1986 йилда чиққан давлат рақам белгиси "10-52 КПМ" "Камаз-5410" русумли автомашиналарни ўтказиш тўғрисидаги 128Л ва 129Л-сонли янги шартномалар тузилади.

Р. Абдураҳмонова «ҳеч бўлмагандан кеч бўлгани яхши» қабилида иш тутиб, яна акциядорлик жамиятига етиб келади. Афсуски, бу галги умидлари ҳам пучга чиқади. Акциядорлик жамияти раиси Ермекбой Пирниёзов унга янги шартномаларда кўрсатилган машиналарни умуман бермаслигини айтади.

Фирма директори яна Нукус-Кегейли йўлларида қатнай бошлайди. Асаб торлари тортилиб, юқори раҳбарлик ташкилотларига неча бор илтимосномалар йўллади. Масала ижобий ҳал қилинавермагач, 2002 йилнинг 30 январида оғир машмашага айланган иккита автомашинани фирмага олиб бериш ва ўтган вақт мобайнида кўрилган моддий ҳамда маънавий зарарларни ундириш бўйича Қорақалпоғистон Республикаси Адлия вазирлигига мурожаат қилди. Адлия вазирлиги Қорақалпоғистон Республикаси Хўжалик судига "Отамурот-Д" кўп тармоқли хусусий фирмаси ҳисобига 128Л ва 129Л-сонли шартномаларида кўрсатилган иккита автомашина ва тегишли ташкилотлар ҳужжатлари асосида ҳисоблаб чиқилган 93 миллион 341 минг 401 сўм миқдоридаги моддий зарарни ундириб бериш хусусида даъво аризаси киритади.

(Давоми иккинчи бетда)

СОҒЛОМ АВЛОД БЕЛЛАШУВИ

Xabar

Шу йилнинг 14 майдан 20 майгача Хоразм вилоят ўйингоҳларида республика мактаб ўқувчиларининг "Умид ниҳоллари 2003" спорт мусобақаларининг финал босқичи ўтказилади.

Мамлакатимизда болалар спортига катта аҳамият берилаётгани бежиз эмас. Соғлом авлод - соғлом ва истиқболли келажак. Ёш авлоднинг жисмоний ва маънавий баркамоллигини таъминлаш, мамлакат ва жаҳон спорт саҳналарида Ўзбекистонимиз шарафини муносиб ҳимоя қилиш, обрў-эътиборини оширишга қарата қилинаётган кўпдан-кўп ғамхўрликлар қатор қонунлар, ҳуқуқий ва меъёрий ҳужжатлар, Президентимиз Фармонлари, Вазирлар Маҳкамаси қарорлари, турли дастурларда ифодасини топган. Ўтган йилдан эътиборан мактаб ўқувчилари спорт мусобақаларининг мамлакат миқёсида расман йўлга қўйилгани эса ана шу юксак ғамхўрликнинг яна бир далилидир.

Ўзбекистон мактаб ўқувчиларининг ушбу спорт байрамига Хоразм воҳасида катта тайёргарлик тадбирлари амалга оширилди. Қисқа фурсат ичида вилоят марказида кўркам ва замонавий спорт шаҳарчаси бунёд этилди. У 20 минг кишилик усти ёпиқ ўйингоҳ, "Олимпия заҳиралари" сорт коллежи мажмуаси, бадиий гимнастика, теннис, сузиш, енгил атлетика марказлари, меҳмонхона, ётоқхона ва бошқа замонавий иншоотлардан иборат. Уларнинг деярли барчаси жаҳон спорт андозалари талабларига бемалол жавоб бера олади.

Эртага воҳанинг мукаммал қайта таъмирлашдан сўнг "Хоразм" номини олган марказий ўйингоҳида "Умид ниҳоллари — 2003" спорт мусобақаларининг тантанали очилиш маросими бўлади.

Спорт мусобақаларида Республика мактабларининг 2,5 минг нафарга яқин умидли ва истеъдодли ўқувчилари спортнинг 12 тури бўйича куч синашади.

Абдулла СОБИРОВ,
"Инсон ва қонун" мухбири

Bugunning gapi

МАСЪУЛИЯТ ва ИШОНЧ

Янги йилнинг дастлабки кунларида Чимбой туман ҳокимининг хўжалик ҳисобида иш юритувчи "Гулпаршин" санаторийсини текшириш ҳақидаги фармойиши эълон қилинди. Бу фармойишга биноан ҳокимлик бош мутахассиси У.Қалилаев, туман молия бўлими бошлиғининг ўринбосари П.Аллиёров ва давлат санитария-эпидемиология назорат маркази бош шифокори А.Абдумуротова хўжалик ҳисобидаги жамоа фаолиятини текширишга отланишади. Аммо нуфузли комиссия аъзолари сиҳатгоҳга етиб келиши билан ўз нуфузларини унутиб қўйишади. Улар **"Хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятини давлат томонидан назорат қилиш тўғрисида"**-ги ва **"Тадбиркорлик фаолияти эркинлигининг кафолатлари тўғрисида"**ги Қонунлар ҳамда Президентимизнинг **"Хўжалик юритувчи субъектларни текширишни ташкил қилишни тартибга солиш тўғрисида"**ги Фармони талабларига хилоф равишда **"Текширишларни рўйхатга олиш Китоби"**ни тўлдиришни ўзларига эп кўришмайди. Туман Давлат санитария-эпидемиология назорати маркази бош шифокори А.Абдумуротова қилдан қийиқ ахтариб, марказ ходимлари М.Айтмуротов, А.Сатуллаева ва А.Жумамбетовни маъмурий жавобгарликка тортиш тўғрисида қарор қабул қилади.

Қорақалпоғистон Республикаси Адлия вазирлигига ушбу кўнгилсиз вазият хусусида "Ишонч" телефони орқали хабар қилинди. Ўрганишлар натижасида юқорида зикр этилган нохуш ҳолатларнинг барчаси ўз тасдиғини топди. Вазирлик томонидан жиноят ишлари бўйича Чимбой туман судига туман ҳокимлигининг бош мутахассиси У.Қалилаев, туман молия бўлими бошлиғи Б.Жарекеев, бошлиқ ўринбосари П.Аллиёров, санитария-эпидемиология назорати маркази бош шифокори А.Абдумуротовани маъмурий жавобгарликка тортиш тўғрисида таклиф киритилди. Суд қарорига кўра, айбдор шахсларнинг ҳар бирига энг кам ойлик иш ҳақининг етти баравари миқдорида жарима солинди. Санитария-эпидемиология назорати маркази бош шифокорининг марказ ходимлари А.Айтмуротов, А.Сатуллаева ва А.Жумамбетовларни маъмурий жавобгарликка тортиш тўғрисидаги қарорлари бекор қилинди.

Адлия вазирлиги томонидан судга "Гулпаршин" сиҳатгоҳи фаолиятининг ноқонуний текширилишидан зарар кўрган шахслар фойдасига айбдорлардан жами 440 минг сўмлик маънавий зарарни ундириш бўйича даъво аризалари ва Қорақалпоғистон Республикаси Молия вазирлиги ҳамда Давлат санитария-эпидемиология назорати марказига Б.Жарекеев, П.Аллиёров ва А.Абдумуротоваларнинг эгаллаб турган лавозимларига лойиқ ёки нолойиқлиги масаласини ҳал қилиш бўйича тақдимнома киритилди.

Ва ниҳоят, Чимбой туман ҳокимининг хўжалик ҳисобида иш юритувчи "Гулпаршин" сиҳатгоҳида текшириш ўтказиш тўғрисидаги фармойишини бекор қилиш юзасидан туман прокуратурасига киритилган тақдимнома жавоби кутилмоқда.

Хўш, текширишлар жараёни билан боғлиқ катта дахмазаликлар қандай келиб чиқди? Аслида туман ҳокимининг "Гулпаршин" сиҳатгоҳида текширув олиб бориш хусусида фармойиш чиқазишга тўлақонли асос бормиди?

Туман раҳбарияти бу ҳақда жиндак ўйлаб кўрса, фойдадан холи бўлмасди. Зеро, замонамиз ҳар қандай раҳбардан шошма-шошарлик, пала-партишликлардан йироқ бўлишни, чуқур мушоҳада билан иш тутишни талаб қилмоқда.

Ўз мухбиримиз

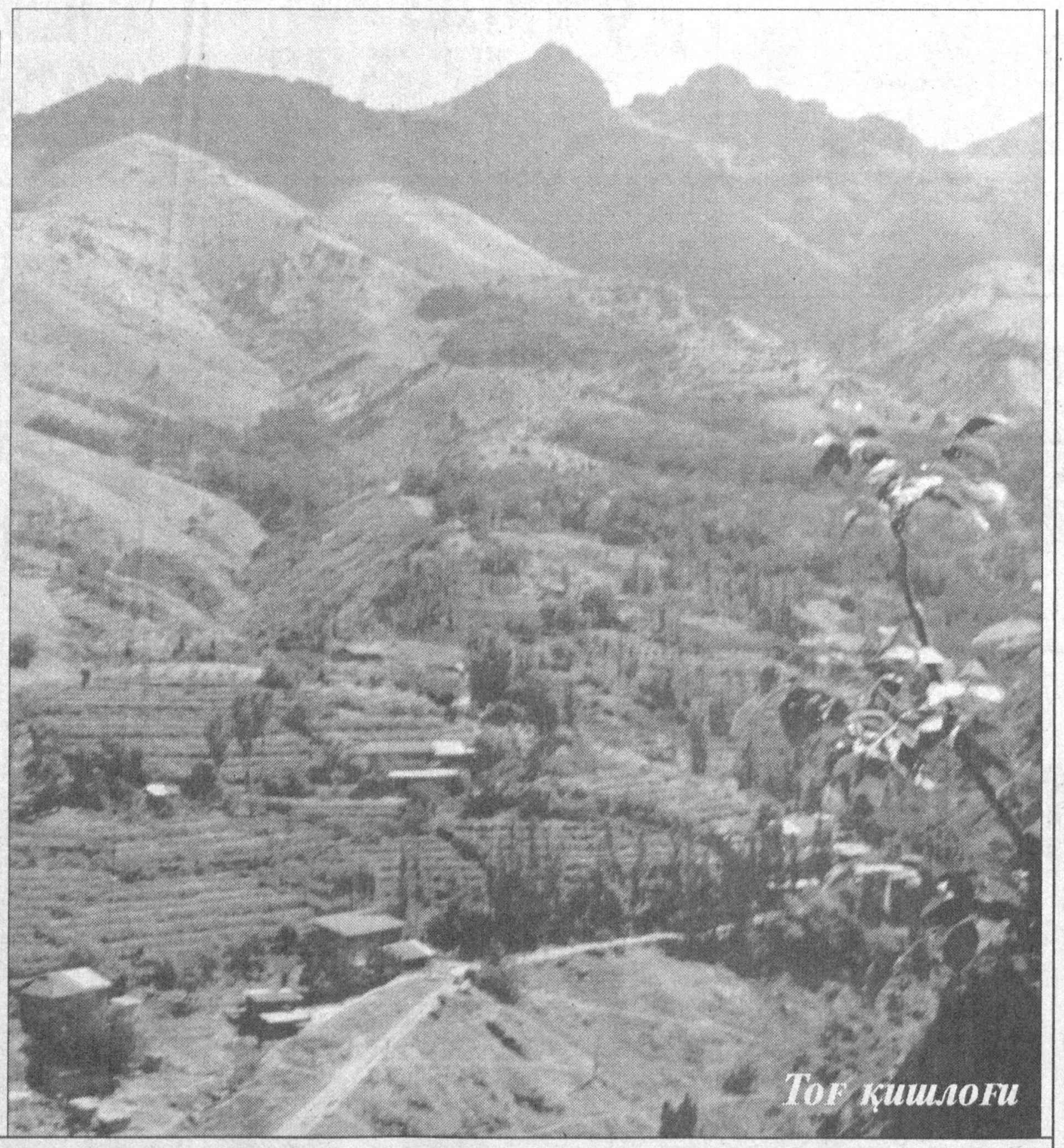

Тоғ қишлоғи

Gazetxon xat yo`llabdi

Ҳуқуқий давлат тушунчасини жамият ёшлари онгига сингдириш, уларни ҳуқуқий маданиятга, ҳуқуқий тафаккурга эга фаол фуқаролар бўлиб вояга етказиш бугунги ҳаётимизнинг асосий мезони саналади. Бу борада бизнинг Термиз ижтимоий-иқтисодий коллежимизда амалга оширилаётган ишлар, айниқса, эътиборга моликдир. Талабаларимизга ҳуқуқшунослик фанидан малакали мутахассис-ўқитувчилар кучайтирилган махсус дастурга мувофиқ сабоқ беришади. Мазкур фаннинг "Қонуний ҳуқуқ", "Давлат ва ҳуқуқ асослари", "Маъмурий ҳуқуқ ва маъмурий жавобгарлик", "Молия ҳуқуқи", "Меҳнат ҳуқуқи", "Жиноят ҳуқуқи", "Фуқаролик ҳуқуқи" каби йўналишларда ўқитилиши амалда ўз самарасини бераётир. Жумладан, "Сиз қонунни биласизми?" мавзуида вилоятдаги ўрта таълим ҳамда ўрта махсус касб-ҳунар таълими муассасалари бўйлаб ўтказилган кўрик-танловнинг якуний босқичида коллежимиз талабаларининг "Адолат" гуруҳи ғолиб деб топилганди. Адлия вазирлиги, халқ таълими, олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ва Ўзбекистон ёшларининг камолот ижтимоий ҳаракати ҳамкорлигида ўтказилаётган мазкур тадбирнинг яқинда Қарши шаҳрида бўлиб ўтган мамлакат миқёсидаги якуний босқичида ҳам "Адолат" гуруҳи фаол иштирок этиб, унутилмас таассуротлар билан қайтди. Ўзим раҳбарлик қилаётган билим даргоҳида ҳаётни севувчи, порлоқ келажакка интилувчи шундай фаол талабалар ўқиётгани билан фахрланаман. Талабалар ҳам гўёки ўз фарзандинг каби бўлиб қоларкан. Уларнинг ютуқларидан кўнглим осмон бўлади.

Эргаш ЎРОҚОВ,
Ўзбекистонда хизмат кўрсатган
халқ таълими ходими

1996 йили туман ҳокимининг 558-сонли қарори билан аҳолига маиший хизмат кўрсатувчи "Истиқлол" жамоа корхонасига қарашли бичиш-тикиш цехини хусусийлаштириб, "Гулчеҳра" хусусий фирмасини ташкил қилдим. Ва шу цех жойлашган бинони биржа орқали 40000 (қирқ минг) сўмга сотиб олдим. Бу ҳақда менга давлат ордери ҳам берилди. Бу ерда бичиш-тикишдан ташқари зардўзлик маҳсулотлари тайёрлашни ҳам йўлга қўйдим. Бу борада туман ва вилоят миқёсидаги турли кўрик-танловларда қатнашиб, совринли ўринларни қўлга киритдим. Афсуски, бу каби хурсандчилик узоққа чўзилмади. 2000 йилда жамоа корхонаси раҳбарлигига тайинланган З.Давронова менинг қўлимдаги ордерни ҳақиқий эмас, деб топиш ва фирмага тегишли бино ҳамда ашёларни жамоа корхонасига қайтариб бериш тўғрисида фуқаролик ишлари бўйича Термиз туманлараро судига мурожаат этди. Унинг даъво қилишича, корхонанинг собиқ раҳбари Г. Бобоқулов менга бино ва ашёларни арзон нархда ноқонуний сотган эмиш. Суд унинг даъвосини рад этди. Шундан сўнг вилоят суди апелляция инстанциясининг ажримига асосан, бу масала фуқаролик ишлари бўйича вилоят судида кўриб чиқилди. Бу гал суд менинг ордеримни бекор қилиш ҳақида қарор чиқарди. Бу қарорга нисбатан вилоят прокурори протест киритди. Бироқ яқинда бўлиб ўтган вилоят суди апелляция инстанцияси прокурор протестини қаноатлантирмаслик ҳақида ажрим чиқарди.

Ҳурматли таҳририят! Бугун ана шундай сабабларга кўра хусусий фирмамиз ёпилиш арафасида турибди. 15 нафар ишчиси бор фирмамизнинг қонуний ҳуқуқлари шу тариқа поймол бўлмоқда. Наҳотки, собиқ раҳбарнинг хатосига биз жавоб берсак? Бу тадбиркорлик йўлига қўйилган сунъий тўсиқ эмасми? Бизга бу муаммони ҳал этишда ёрдам беришингизни илтимос қиламан.

Гулсора ХУДОЙШУКУРОВА,
Ангор туманидаги "Гулчеҳра"
хусусий фирмаси раҳбари

To`siq

АНТИҚА "ЭРМАК"

(Давоми.
Боши биринчи бетда)

2002 йилнинг 28 августида Қорақалпоғистон Республикаси хўжалик суди судьяси Х.Қосбаулиев, даъвогар томон вакиллари — Адлия вазирлиги мутахассиси Т.Дауекеев, "Отамурот-Д" фирмаси директори Р.Абдураҳмонова, мутахассис С.Асанов ва жавобгар томон вакиллари — "Халқобод АТП-116" акциядорлик жамияти раиси Е.Пирниёзов, бош мутахассис Г. Ҳабибуллаев, бош механик Ю.Есенбеков, бош ҳисобчи А.Ерниёзов ҳамда Қорақалпоғистон Республикаси прокуратураси катта ёрдамчиси Н.Жанабоевлар иштирокида суд мажлиси чақирилади. Унда жавобгар томон вакилларининг таъкидлашича, гўё ҳар иккала машинанинг техник қисмлари машиналар «кимошди» савдосига чиқазилмасдан олдин бўшатиб олинган, машиналар айнан ишга яроқсизлиги сабабли савдога чиқарилган. Машиналарни алмаштириб бериш тўғрисидаги 128Л ва 129Л-сонли шартномалари ҳақиқий эмас. Шунингдек, вакиллар 71Н ҳамда 72Н-сонли аввалги шартномалар орқали сотилган автомашиналар сотувга чиқарилган пайтда уларнинг техник ҳолати бўйича тўлдирилган ҳужжатлар бўлса, кўрсатишларини, фақат шундагина автомашиналарни эски ҳолатига келтириб беришини айтишди. 93 миллион 341 минг 401 сўм ҳажмидаги моддий зарарни тўлашдан эса бош тортишди.

Суд мажлиси "Халқобод АТП-116" акциядорлик жамиятининг туман солиқ инспекциясидан 9 миллион 67 минг 67 сўм бюджетолди қарздорлигини, инспекциянинг даъвосига кўра, қарзлар акциядорлик жамиятининг мол-мулкига қаратилиб, корхона ҳисобидаги автомашиналар «кимошди» савдосига чиқарилганлиги, мунозарага сабаб бўлаётган автоуловлар масаласида эса "Отамурот-Д" фирмаси тўлиқ ҳақлиги, "Халқобод АТП-116" акциядорлик жамияти раҳбарлари ўзларини оқлаш борасидаги хатти-ҳаракатлари ноқонуний эканлигини билдирди. Кўриниб турибдики, акциядорлик жамияти томонидан мулкни сотиш шартномасининг "Қарздор корхона" бўлимида кўзда тутилган талаб, яъни мулкни сотиб олувчи олиб кетгунга қадар тўлиқ сақлаб бериш мажбурияти бажарилмаган.

Суд "Отамурот-Д" хусусий фирмасига 128Л ва 129Л-сонли шартномаларида кўрсатилган "Маз-5549" русумли, давлат рақам белгиси "24-58 КПМ" ҳамда "Камаз-5410" русумли, давлат рақам белгиси "10-54 КПМ" автомашиналарни олиб бериш, аммо акциядорлик жамияти ҳисобидан моддий зарар пули ундирмаслик ҳақида қарор қабул қилади.

Мазкур қарордан сўнг Қорақалпоғистон Республикаси хўжалик суди раиси номига бирданига иккита апелляция аризаси келиб тушади. Биринчи ариза "Халқобод АТП-116" акциядорлик жамияти вакили А.Палимбетов номидан бўлиб, у ўз аризасида хўжалик судининг 2002 йил 28 августдаги биринчи инстанция қароридан кескин норозилик билдиради. Аризачи ўз хатида Фуқаролик Кодексининг бир йўла ўн уч моддасини суд қарорини бажармаслик учун асос қилиб кўрсатади. Жумладан, Кодекснинг 150-моддасида даъво муддати уч йил қилиб белгиланганини, шунга асосан 2002 йилнинг 28 июнида "Отамурот-Д" хусусий фирмасининг даъво муддати тугагани, суд бундан кейинги муддатда бирор-бир қарор чиқаришни рад этиши лозимлиги уқтириб ўтади.

Иккинчи апелляция аризаси Қорақалпоғистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан "Отамурот-Д" хусусий фирмаси фойдасига ёзилади. Аризада 1999 йилнинг 2 июнида тузилган 71Н-сонли шартномадаги "Камаз-5410" русумли, давлат рақам белгиси "48-29 КПН" прицепли ва кабинаси, 72Н-сонли шартномадаги "Камаз-5320" русумли, давлат рақам белгиси "43-35 КПЛ" автомашинанинг мотор, коробка, олдинги ва ўрта мостлари, борт ва кузови давлат рақам белгиси "23 АВ 503" "Камаз-5320" автомашинасига кўчирилгани, буни автокорхона раҳбари Ермекбой Пирниёзовнинг ўзи ҳам олдинги учрашувлар чоғида тан олгани, шунингдек, бу ҳолат давлат мулк қўмитаси ва Адлия вазирлиги ходимлари томонидан тасдиқлангани, бу ҳақда ҳатто хўжалик судининг 1997 йил 13 мартдаги 24М-сонли қарори ҳам мавжудлиги қайд этилади. Шунга асосан, даъвогар 71Н ҳамда 72Н-сонли шартномаларда кўрсатилган икки машина механизм ва техника қисмларидан қайта тузилган "Камаз-5320" русумли, давлат рақам белгиси "23 АВ 503" автомашинани ва 129Л-сонли шартномадаги "Камаз-5410" русумли, давлат рақам белгиси "10-52 КПМ" (ҳозирда 23 АВ 716) прицепли автомашинани, бунга қўшимча равишда 93 миллион 341 минг 401 сўм миқдоридаги моддий зарарни ундириб беришни сўрайди.

Бу икки ҳолатга кўра, 2002 йилнинг 10 октябрида Қорақалпоғистон Республикаси хўжалик судининг навбатдаги мажлиси чақирилади. Суд 71Н ҳамда 72Н-сонли шартномалар асосида берилиши керак бўлган автомашиналар ҳалигача "Отамурот-Д" хуссий фирмасига топширилмагани, "Халқобод АТП-116" акциядорлик жамияти томонидан шартнома мажбуриятларига амал қилинмаганини кўрсатиб ўтади. Даъвогар ва жавобгар талаблари, прокурор фикри ва тегишли ҳужжатларга асосланиб, хўжалик судининг 2002 йил 28 августдаги ҳал қилув қарорини ўзгартиришсиз қолдиради.

Ана шу тахлит масала тобора кенгая боради. Томонлар Қорақалпоғистон Республикаси хўжалик судининг 2002 йил 10 октябрдаги 23-1198/05-2002-сонли апелляция инстанцияси қарорига норозилик билдириб, Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик судига кассация тартибида ариза йўллайдилар.

Кассация шикоятлари Олий хўжалик судининг 2002 йил 13 декабрдаги мажлисида кўриб чиқилади. С.Таниқулов раислигида ўтган суд мажлиси 1999 йилнинг 23 июлида тузилган 128Л ҳамда 129Л-сонли шартномаларни ҳақиқий эмас деб топди ва 1999 йилнинг 2 июнида имзоланган 71Н ҳамда 72Н-сонли шартномалар бўйича "Отамурот-Д" хусусий фирмасига "Камаз-5410" русумли, давлат рақам белгиси "48-29 КПЛ" ва "Камаз-5320" русумли, давлат рақам белгиси "43-35 КПЛ" автомашиналарни олиб бериш ҳақида қарор қабул қилади. Қарор ижросини таъминлаш Қорақалпоғистон Республикаси хўжалик суди зиммасига юклатилди. Моддий зарарни қоплаш масаласи эса рад этилди.

Бу низоли масаланинг бошланганига тўрт йил тўлай деб қолди. Биз ушбу мақоламиз орқали кимнидир оқлаш ёки кимнидир қоралаш фикридан йироқмиз. Аммо адолат, инсоф, диёнат, одамгарчилик юзасидан олганда, бу масалага бефарқлик билан ёндашиш мумкин эмас. Моддий ва маънавий зарарлар масаласини қўйиб турган ҳолда ҳам, ўз ҳисобингдаги автомашиналарни ололмаслик азоби қандай кечишини ҳар қандай одам ҳам яхши тушунади-ку!

Хулоса ўрнида айтадиган бўлсак, бу низо ҳамон ўзининг ҳаққоний ечимини топгани йўқ. Ўйлаймизки, мутасаддилар бу масалага жиддий эътибор қаратишади ва тадбиркорнинг бузилган ҳуқуқи тикланади.

Тожимурод ЭШМУРОДОВ,
"Инсон ва қонун" мухбири

ИККИ САВОЛГА ИККИ ЖАВОБ

САВОЛ: — ***Яқинда Республика кўз касалликлари шифохонасида даволаниб чиқаётганимда улар ўз ҳудудимиздаги сиҳат бўлимида яна бир ярим ой муолажани давом эттиришимни айтишиб, беш турдаги дориларни қабул қилишимни таъкидладилар. Шундан сўнг, Шайҳонтоҳур туманидаги 42-поликлиникага келиб учрашиб юқорида белгиланган дориларнинг рўйхатини кўрсатдим. Гарчанд қонунда биз фронт ортини мустаҳкамлаш учун қишлоқ хўжалигида меҳнат қилганларга бепул дори-дармонлар билан таъминлаш кўрсатилган бўлса-да улар менга бундай ёрдам қилишдан бош тортишди. Ўша дориларни пулга сотиб олинг, бизга туман соғлиқни сақлаш бўлимидан бу хусусда ҳеч қандай кўрсатма берилмаган, — дейишди.***

Врачларнинг шундай йўл тутиши тўғрими?

Тўлаган ХОНХЎЖАЕВ,
Шайхонтоҳур тумани

ЖАВОБ: Вазирлар Маҳкамасининг 1997 йил 2 декабрда қабул қилинган "Даволаш профилактика муассасаларини маблағ билан таъминлаш тизимини такомиллаштириш тўғрисида"ги 532-сонли қарорининг 4-иловасида амбулаторияда даволашда дори-дармонлар бепул бериладиган касалликлар ва шахслар рўйхатининг 9-бандига асосан, 1941-1945 йиллардаги уруш даврида меҳнат фронти қатнашчилари кўрсатилган.

САВОЛ: — ***1987 йили эримнинг номига оиламиз учун 2 хонали уй беришди. 1991 йили Россияга кетишга қарор қилдим. У ёқда туғишган опам яшаётгани боис аввал мен жўнадим ва ҳисобдан (прописка) паспортимни чиқариб олдим.***

Шундан сўнг эрим Россияга бориш режасидан ҳам воз кечиб, менинг ҳужжатларимни уйимизга ҳисобга қўймади. Уйни хусусийлаштиргач эса (бунинг учун оиламиз умумий маблағидан фойдаландик) эрим мени ва ўғлимни ҳайдаб чиқарди. Кейин судлашиб ажрашиб ҳам кетдик.

Ҳозир тузукроқ борар жойимиз ҳам йўқ. Ахир, уйимизда фақат эримнинг эмас, мен ва ўғлимнинг ҳам ҳақи бор-ку? Бу масала қонун бўйича қандай ҳал этилади?

Л. КОВАЛЕВА,
Урганч шаҳри

ЖАВОБ: Олий суднинг хусусийлаштирилган турар-жойларга эгалик қилиш, улардан фойдаланиш ва уларни тасарруф қилиш билан боғлиқ ишлар бўйича 1997 йил 22 майдаги Пленум қарорининг 16-банди (ушбу қарорга 1998 йилнинг 11 сентябрда ўзгартиришлар киритилган) ва "Давлат уй-жой фондини хусусийлаштириш тўғрисида"ги Қонуннинг 13-моддасига мувофиқ хусусийлаштирилган турар-жойда уни хусусийлаштиришга розилик берган уй эгасининг ўзи ва бошқа оила аъзолари яшаётган бўлса, уларнинг ҳаммаси шу турар-жойнинг эгаси ҳисобланади, эгаллаб келинаётган турар-жой эса хусусийлаштириш натижасида умумий мулкка айланади. Бу қоида тураржой эгасининг вақтинча бу ерда яшаётган оила аъзоларига ҳам тадбиқ этилади.

Демак, сиз ва болангиз ҳам ана шу умумий мулк ҳисобланган уйдан яшаш учун фойдаланишингизга ҳақингиз бор.

Бундан ташқари, Оила Кодексининг 27-моддасининг 9-қисмига биноан ажралган эр-хотин 3 йиллик даъво муддати ичида биргаликдаги умумий мулкни бўлиш ҳақидаги талаблар билан судга мурожаат қилишлари мумкин. Даъво муддати никоҳни ажратиш ҳақидаги суднинг ҳал қилув қарори қонуний кучга кирган кундан бошлаб ҳисобланади.

Саволларга ҳуқуқшунос
Саломат НИЁЗОВА жавоб берди.

ЕР ҚАЙТАРИЛДИ, БИРОҚ...

(Давоми.
Боши биринчи бетда)

2003 йил 14 феврал. Вилоят адлия бошқармаси Мингбулоқ туман "Афросиёб" фермер хўжалиги бошлиғи И.Раҳимовнинг манфаатини кўзлаб, фуқаролик ишлари бўйича Наманган туманлараро судга даъво аризасини киритди.

2003 йил 19 март. Мазкур

даъво аризаси юзасидан фуқаролик ишлари бўйича Наманган туманлараро судининг судьяси Т.Жалилов раислигида суд жараёни ўз ишини бошлади.

16 саҳифага жамланган ҳужжатлар асосида даъвогарлар ҳам, жавобгарлар ҳам ўз фикр-мулоҳазаларини билдирди.

— 2001 йилда фермер хўжаликка ер ажратиб бериш кечиктириб юборилди, — деди суд мажлисида "Афросиёб" фермер хўжалигининг бошлиғи И.Раҳимов, — туман шахсий ёрдамчи ва деҳқон хўжаликлари уюшмаси раиси А.Олимовга ёрдам беришини сўраб, мурожаат қилдим. У киши "аввал уюшмага аъзо бўлинг, 4000 сўм пул тўланг ва газетага обуна бўлинг, кейин ўйлаб кўрамиз", деб жавоб қилди. Менинг у айтган шартларни бажаришга имкониятим йўқ эди. Шунинг учун уюшмага аъзо бўлолмадим. Вақт эса ўтиб борарди. Имкониятимдан келиб чиқиб, макка дони етиштириш учун қарзга техника, ёнилғи ва ишчи кучи олишга мажбур бўлдим. Бир иложини қилиб маккажўхорини экиб олдим. Лекин макканинг дони пишмай қолди. Силос қилиб, ширкат хўжалигига топширдим. Кейинги йилга буғдой экдик. Бизнинг ерлар шўрхок ва шўрток. Шу боис ернинг шўри кўтарилиб, буғдойлар яхши униб чиқмади. Буғдойни бузишга мажбур бўлдим. Ўрнига шоли экдим. Ҳосил насибага яраша бўлди. 9 тонна шолидан уруғликка, техникага, ишчи кучига натура ҳолда ҳисоб-китоб қилдим. 2 тонна соф фойда шолини контрактация шартномаси бўйича топширдим.

— Фермер хўжалигининг бошлиғи, — деди жавобгар томон вакили А.Шодмонов, — ўзига ажратилган мавжуд ерлардан мақсадсиз фойдаланди. Шоли экиш ман этилган бўлса-да, у бунга парво қилмади. Фермер хўжаликлари уюшмасига аъзо бўлмай даромадларини яширди. Шунингдек, "Афросиёб" фермер хўжалигига берилган ер 10 гектардан кам. Шуни назарда тутиб, ер қайтариб олинган эди.

Суд тарафларнинг тушунтиришини, вакилларнинг фикр-мулоҳазаларини иш ҳужжатлари билан бирга муҳокама этди. Қуйидаги асосларга кўра, даъво аризасини қисман қаноатлантиришни лозим топди: Чунончи, "Афросиёб" фермер хўжалигининг бошлиғи И.Раҳимов 2001-2002 хўжалик йилларида ўзига ажратилган ер майдонларида фаолият олиб борган. Биринчи йил Амир Темур номидаги ширкат хўжалиги билан шартнома тузиб, 161680 сўмлик 37600 килограмм кўк макка маҳсулоти топширган. 2002 йилда эса "Савдохарид" жамияти билан контрактация шартномаси тузиб, 2000 килограмм шоли маҳсулоти топширган. Бу ҳақда туман статистика бўлимига ҳисобот топширган. Фермер хўжалиги бошлиғи ҳисоботларни талаб даражасида олиб бормаган бўлиши мумкин. Аммо ҳокимликнинг ундан ерни олиб қўйиш ҳақидаги қарорида "Фермер хўжалиги тўғрисида"ги Қонуннинг 32-моддаси ва Ер кодексининг 36-, 6- ва 10-моддаларига асосланилмаган. Ушбу қонун талабларида фермер хўжалигини тугатиш асослари қайд этилган. Жавобгар вакили фермер хўжалиги ердан белгиланган мақсадда фойдаланилмаган деса-да, Олий Суднинг 2002 йил 25 октябр кунидаги 20/107-сонли қарорида ердан бошқа мақсадларда фойдаланиш деганда «Ер» кодексининг 9-моддаси, яъни ер фонди тоифаларини ўзбошимчалик билан ўзгартириш кўзда тутилиши таъкидланган.

Mulohaza

Суд «Ер» кодексининг 36-, Фуқаролик Процессуал кодексининг 203-, 206-моддаларига асосан вилоят адлия бошқармасининг Мингбулоқ туман ҳокимлиги ва фермер хўжаликлар уюшмаси раисига нисбатан келтирган даъво аризасини қисман қаноатлантирди. Аниқроғи, "Афросиёб" фермер хўжалигига тегишли бўлган ер майдонлари Амир Темур номидаги ширкат хўжалиги ҳисобидан яна фермернинг ўзига қайтариладиган бўлди. Туман ҳокимининг 394-сонли қарори бекор қилинди.

Лекин деҳқончилик кун санайди, дейишади. Ғанимат кунлар эса ўтиб боряпти. Бу фермерга фойда ёки зиён келтиришини фақат вақт кўрсатади.

Дилмурод ИСМОИЛОВ,
ҳуқуқшунос
Маъмур МУСУЛМОНОВ,
"Инсон ва қонун" мухбири

Ajab savdolar

САБОҚ

Гапни узоқдан бошлайдиган бўлсак, Марҳамат туманидаги "Шуҳрат" фермер хўжалиги ўзининг эзгу ва хайрли фаолияти билан нафақат туманда, балки бутун вилоятда обрў-эътибор қозонган. Аммо яқинда вилоят адлия бошқармасига фермер хўжалиги бошлиғи Тожимирза Нураевдан ариза тушди. У ўз аризасида ўзининг кўп тармоқли фермер хўжалигида вилоят солиқ бошқармаси ходимлари томонидан қонунсиз равишда текшириш ўтказилиб, асоссиз равишда катта миқдорда молиявий жарима қўлланганини баён этган.

Эҳтимол, сиз фермер хўжалиги раҳбари адашган чиқар, деган фикрга борсангиз, хато қиласиз. Нега деганда, ўтказилган текшириш давомида тафтишчи-ю солиқчиларнинг қонунбузилишига йўл қўйгани аён бўлди.

Гап шундаки, вилоят солиқ бошқармасининг бош тафтишчиси Латифжон Аҳмедов фермер хўжалигининг 2001-2002 йиллар давомидаги иш фаолиятини текширишда қонун ва ҳукумат қарорларини нотўғри қўллаган. Вазирлар Маҳкамасининг 1996 йил 12 майдаги 175-сонли қарори билан тасдиқланган **"Транспорт ва алоқа тармоқларини лицензиялаштириш ҳақида"**ги Низоми ҳамда **"Автомобил транспорти ҳақида"**ги Қонуннинг 2-моддаси, Олий Мажлисининг **"Амалга ошириш учун лицензиялар талаб қилинадиган фаолият турларининг рўйхати тўғрисида"**ги 2001 йил 12 майдаги қарори асосида фермер хўжалигига қарашли транспорт воситалари ички шартномалар асосида хўжаликлар оралиғида юк ташиш билан шуғулланган. Бундай иш фаолиятидан топилган пул даромади хўжаликка кирим қилинган ва шу тушумлар асосида солиққа оид барча тўловлар бажарилган.

Аммо тафтишчи фермер хўжалигининг транспорт воситалари лицензиялаштирилмаган, деган баҳона билан далолатнома тузади. Кейин ана шу хулоса асосида Марҳамат туман давлат солиқ инспекциясининг бошлиғи Муроджон Қиличев шундай қарор қабул қилади: махсус рухсатномасиз олинган даромад (фойда) 45 миллион 262 минг 500 сўм Солиқ Кодексининг 135-моддаси 6-бандига асосан шунча миқдорда, яъни 45 миллион 262 минг 9500 сўм маънавий жарима ҳисобланиб, жами бўлиб, 90 миллион 525 минг сўм давлат бюджетига олинсин".

Қонун бузилишини аниқлаган вилоят адлия бошқармаси ходимлари республика Бош прокурори ва Адлия вазирининг 2002 йил 13 сентябр кунидаги қўшма кўрсатмаси асосида Марҳамат туман прокурори Б.Йўлчиевга ушбу қарорни бекор қилиш ҳақида протест киритишини сўраб таклиф киритишди.

Прокурор томонидан ушбу таклиф эътиборга олиниб, фермер хўжалигига солинган молиявий жаримани бекор қилиш ҳақида туман давлат солиқ инспекциясига протест киритилди. Шундан сўнг туман давлат солиқ инспекциясининг бошлиғи Муроджон Қиличев ўзи қўллаган молиявий жаримани бекор қилиш ҳақида шу йил 17 март куни қарор қабул қилди.

Шунингдек, Фуқаролик ишлари бўйича Асака туманлараро суди ҳам туман солиқ инспекциясининг қарорини бекор қилиш ва етказилган моддий ва маънавий зарарларни ундириш тўғрисидаги даъво аризани кўриб чиқди. Суд даъвогар — "Шухрат" фермер хўжалиги раҳбари Тожимирза Нуриев билан жавобгар — Марҳамат тумани ДСИ бошлиғи Муроджон Қиличевлар ўртасида тузилган келишув битимини тасдиқлади. Бундан ташқари, вилоят давлат солиқ бошқармасининг тафтишчи-инспектори Латифжон Аҳмедовдан фермер фойдасига 45 минг сўмлик моддий ва 200 минг сўмлик маънавий зарар ундириб бериладиган бўлди.

Хулоса ўрнида бир мулоҳаза туғилади: агар фермер ўз ҳақини таниб, мутасадди идорага мурожаат қилмаганида нима бўларди? Фермер хўжалиги «ҳе йўқ, бе йўқ» 90 миллион 525 минг сўм жарима тўлаган бўлармиди?!

Бу ўйлаб кўришга арзийдиган жиддий масала.

Илҳом ЭГАМНАЗАРОВ,
"Инсон ва қонун" мухбири

ЖИНОИЙ ЖАВОБГАРЛИКДАН ОЗОД ҚИЛИШ

ЁКИ УНГА ҚЎЙИЛГАН ҚОНУНИЙ ТАЛАБЛАР ХУСУСИДА

БИРИНЧИ МАҚОЛА

Жиноий жавобгарлик деганда ҳар қандай давлатнинг содир этилган жиноятга нисбатан жавоб муносабати тушунилади ва у жиноят содир этишда айбдор бўлган шахсга нисбатан суд томонидан ҳукм қилиш, жазо ёки бошқа ҳуқуқий таъсир чораси қўлланишида ифодаланадиган жиноят содир этишнинг ҳуқуқий оқибати ҳисобланади. Жиноятга доир қонунчиликка мувофиқ қилмишида жиноят таркибининг мавжудлиги аниқланган ҳар бир шахс, албатта, жиноий жавобгарликка тортилиши шарт. Лекин инсонпарварлик ва одиллик тамойили туфайли қонунчилик шахсни содир этган қилмиши учун жиноий жавобгарликдан озод этиш имконини беради. Жиноятни содир этган шахсни мазкур қилмишнинг ҳуқуқий оқибатларидан озод этиш жиноий жавобгарликни мазмун-моҳиятини ифода этади. Жиноий жавобгарликдан озод қилиш шахснинг жиноят белгиларини ифодалаган қилмишни содир этганида уни жиноий жавобгарликка тортиш ҳамда мазкур шахсни жиноий жавобгарликдан озод этиш учун барча қонуний асос ва шарт-шароитлар мавжуд бўлган ҳолатлардагина юзага келиши мумкин. Бошқача айтганда, жиноий жавобгарликдан озод қилинган қилмиш содир этилган вақтда жиноят деб ҳисобланиши баробарида жавобгарликдан озод қилинганидан кейин ҳам ҳуқуқий хусусиятини йўқотмайди, яъни жиноят бўлиб қолаверади. Бундан ташқари, жиноий жавобгарликдан озод қилиш одатда ижтимоий хавфлилик хусусияти катта бўлмаган жиноятларни биринчи марта содир этган шахсларга нисбатан қўлланилади. Жиноий жавобгарликдан озод қилиш институти ўз қўлланиш доирасига эга бўлиб, унга биноан ушбу қоидаларни дастлабки тергов босқичидан то суд муҳокамасидаги айблов ҳукми чиқарилишигача бўлган давр мобайнида қўллаш мумкин. Айблов ҳукми чиқарилиши билан ушбу қоидаларни амалиётга тадбиқ этиб бўлмайди. У ҳолда жазодан озод қилиш институти амал қилади.Қисқа қилиб айтганда, давлатнинг ваколатли идоралари айбдорни ҳукм қилиш, қилмиш учун жазо тайинлаш мажбуриятидан воз кечса, қилмишни содир этган шахс ҳукм қилиниш мажбуриятидан озод этилади.

Мамлакатимиз Жиноят Кодексига мувофиқ жиноий жавобгарликдан озод қилишнинг қуйидаги турлари мавжуд:

1. Жавобгарликка тортиш муддатининг ўтиб кетгани муносабати билан жиноят учун жавобгарликдан озод қилиш (64-модда);
2. Қилмиш ёки шахс ижтимоий хавфлилигини йўқотгани муносабати билан жавобгарликдан озод қилиш (65-модда);
3. Айбдор ўз қилмишига чин кўнгилдан пушаймон бўлгани муносабати билан жавобгарликдан озод қилиш (66-модда);
4. Ярашгани муносабати билан жавобгарликдан озод қилиш (66-1 модда);
5. Касаллик туфайли жавобгарликдан озод қилиш (67-модда);
6. Амнистия акти асосида жавобгарликдан озод қилиш (68-модда)

Булар жиноий жавобгарликдан озод қилишнинг алоҳида умумий турлари ҳисобланади. Бундан ташқари, Жиноят Кодекси махсус қисмининг айрим меъёрларида ҳам жиноий жавобгарликдан озод қилинадиган ҳолатлар кўрсатилган бўлиб, у фақат ўша модданинг ўзида кўрсатилган жиноятни содир қилган шахсларга нисбатан қўлланиши мумкин.

Энди жиноят содир этган шахснинг қонунда белгиланган муддатлар ўтиб кетган бўлса, жиноий жавобгарликдан озод қилиниши масаласига батафсилроқ тўхталиб ўтамиз.

Маълумки, содир этилган жиноят учун айбдор ўз вақтида жавобгарликка тортилиши, жазоланиши лозим. Ўз вақтида жавобгарликка тортмаслик ва жазони ўз вақтида ўтамаслик жиноятчиликнинг олдини олиш вазифасини амалга оширишда кутилган натижани бермайди. Хусусан, жиноятчи жиноят содир қилгандан кейин маълум давргача бошқа жиноят қилмаса, бу унинг тузалгани ва ижтимоий хавфлилик даражаси йўқолганидан далолатдир. Шундай экан, жиноят содир қилгач, орадан анча вақт ўтганидан сўнг айбдорни жавобгарликка тортиш ҳам мақсадга мувофиқ эмас.

Қонунда белгиланган муддат бу жиноят содир этган шахс жавобгарликка тортилиши лозим бўлган муайян давр бўлиб, ушбу белгиланган даврнинг ўтиб кетгани шахсни жавобгарликдан озод этиш учун асос бўлиб хизмат қилади. Ушбу муддатлар Жиноят Кодексининг 15-моддасидаги жиноятларнинг тоифасига қараб белгиланган бўлиб, қуйидагича табақаланган:

— ижтимоий хавфи катта бўлмаган жиноят содир этилган кундан бошлаб — 3 йил;

— унча оғир бўлмаган жиноят содир этилган кундан бошлаб — 5 йил;

— оғир жиноят содир этилган кундан бошлаб — 10 йил;

— ўта оғир жиноят содир этилган кундан бошлаб — 15 йил

Бу муддатларнинг ўтгани шахсни жавобгарликка тортиш учун кифоя бўлмай, қўшимча қуйидаги икки шартнинг мавжуд бўлишини ҳам талаб этади.

Биринчидан, шахс ушбу давр ичида тергов ва суддан бўйин товламаслиги лозим, акс ҳолда муддатларнинг ўтиши тўхтайди. Бундай ҳолатларда муддат шахс қўлга олинган ёки айбига иқрор бўлиб, бош эгиб келган вақтдан бошлаб қайта тикланиши мумкин. Иккинчидан, оғир ва ўта оғир жиноят содир этган шахс ушбу муддат ўтмасдан, қасддан янги жиноят содир этса, муддатларнинг ўтиши узилади, яъни бекор бўлади ва муддат янги жиноят содир этилган кундан бошлаб ҳисобланади.

Жиноят Кодексининг 64-моддасида агар шахс жиноят содир этилган кундан бошлаб, 25 йил ўтган бўлса, жиноий жавобгарликка тортилиши мумкин эмаслиги белгиланган. Демак, шахс ҳатто муддати ўтиб кетганликнинг тўхтатилиши ёки бекор бўлиш ҳолатлари мавжуд бўлса ҳам, агар жиноят содир этилганидан сўнг 25 йил ўтган бўлса, жавобгарликдан озод қилинади. Содир этилган жиноят учун ўлим жазоси тайинланиши назарда тутилган бўлса, жавобгарликка тортиш муддатларини

Huquqiy ma`rifat

қўллаш масаласи суд томонидан ҳал этилади. Ушбу қоидалар, яъни жавобгарликка тортиш муддатлари ўтиб кетгани муносабати билан жавобгарликдан озод қилиш инсоният тинчлигига ва хавфсизлигига қарши қаратилган жиноятлар (урушни тарғиб қилиш, агрессия, урушнинг қонун ва удумларини бузиш, геноцид, ёлланиш, терроризм, миллий, ирқий ёки диний адоват қўзғатиш) учун қўлланилмайди.

Жиноят Кодексининг 65-моддасида қилмиш ёки шахс ижтимоий хавфлилигини йўқотгани муносабати билан жавобгарликдан озод этиш белгиланган. Унга кўра, ишни тергов қилиш ёки судда кўриш вақтида шароит ўзгаргани туфайли содир этилган қилмиш ёки жиноят содир этган шахснинг ижтимоий хавфлилик хусусиятини йўқотиши жавобгарликдан озод этишнинг асоси бўлиб хизмат қилади. Жавобгарликдан озод қилишнинг ушбу тури икки кўринишда, яъни қилмишнинг ҳамда шахснинг ижтимоий хавфлилиги йўқолиши муносабати билан амалга оширилади.

Биринчи кўринишда шароитнинг ўзгариши қилмишнинг ижтимоий хавфлилик хусусияти йўқолишига сабаб бўлади. Шароитнинг ўзгариши деганда объектив воқеликнинг ўзгариши боис содир этилган жиноятни янги ижтимоий шароитларда ўзининг ижтимоий хавфлилигини йўқотгани тушунилади. Шароит ўзгаришини мамлакатда ижтимоий сиёсий аҳволнинг ўзгаришигина эмас, балки айрим шаҳар, ҳудуд, ишлаб чиқариш жойларида муайян шароитнинг ўзгариши маъносида ҳам тушуниш лозим.

Жиноят Кодексининг 65-моддаси 2-қисмига биноан эса жиноятни содир этганидан сўнг шароитнинг ўзгариши мазкур жиноятни содир этган шахснинг ижтимоий хавфлилигини йўқолишига олиб келади.

Акром АҲЛИМИРЗАЕВ

Рукн учун масъул: ҳуқуқшунос Т. ҚОРЁҒДИЕВ

Mitti maslahat

МАНСАБДОР ВА ЮРИДИК ШАХС КИМ?

Айрим кишилар мансабдор шахс ва юридик шахс тушунчалари мазмун-моҳиятини аниқ билмаслиги оқибатида баъзи бир англашилмовчиликлар ҳам келиб чиқмоқда. Шуни инобатга олиб, қуйида бу ҳақда тегишли тушунтириш беришни лозим топдик.

Қонунчиликка мувофиқ, мулк шаклидан қатъий назар корхона, муассаса, ташкилотга муайян мансабни эгаллаб турган шахс, башарти унга раҳбарлик, ташкилий, фармойиш бериш, текшириш-назорат вазифалари ёки моддий бойликлар ҳаракати билан боғлиқ бўлган вазифалар юклатилган бўлса, мансабдор шахс деб ҳисобланади ("Маъмурий жавобгарлик тўғрисида"ги Кодекс, 15-модда).

Жиноят Кодексига биноан эса мансабдор шахс деганда ташкилий бошқарув ёки маъмурий хўжалик ваколатлари берилган масъул вазифада ишловчи шахс тушунилади.

Қуйидагилар масъул мансабдор шахслар ҳисобланади:

1. Ҳокимият вакиллари;

2. Давлат корхонаси, муассаси ёки ташкилотларида сайлаш ёки тайинлаш бўйича доимий ёхуд маъмурий хўжалик вазифаларини бажариш билан боғлиқ лавозимларни эгаллаб турган ва юридик аҳамиятга эга ҳаракатларни содир этишга ваколат берилган шахслар;

3. Мулкчиликнинг бошқа шаклларидаги корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар раҳбарлари, давлат бошқаруви юзасидан белгиланган тартибда ҳокимият ваколати берилган жамоатчилик вакиллари;

4. Иккинчи бандда назарда тутилган вазифаларни фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш идораларида бажариш билан боғлиқ мансабларни эгалловчи шахслар.

Ўз мулки, хўжалик юритиши ёки оператив бошқарувида алоҳида мол-мулкка эга бўлган ҳамда ўз мажбуриятлари юзасидан ушбу мол-мулк билан жавоб берадиган, ўз номидан мулкий ёки шахсий номулкий ҳуқуқларга эга бўла оладиган ва уларни амалга ошира оладиган, мажбуриятларни бажара оладиган, судда даъвогар ва жавобгар бўла оладиган ташкилот юридик шахс ҳисобланади.

Юридик шахс мустақил баланс ёки сметага эга бўлиши керак.

Кўриниб турибдики, мансабдор шахс ва юридик шахс тушунчалари мазмун-моҳияти билан бир-биридан фарқ қилади. Буни билиб қўйиш ҳамма учун фойдалидир.

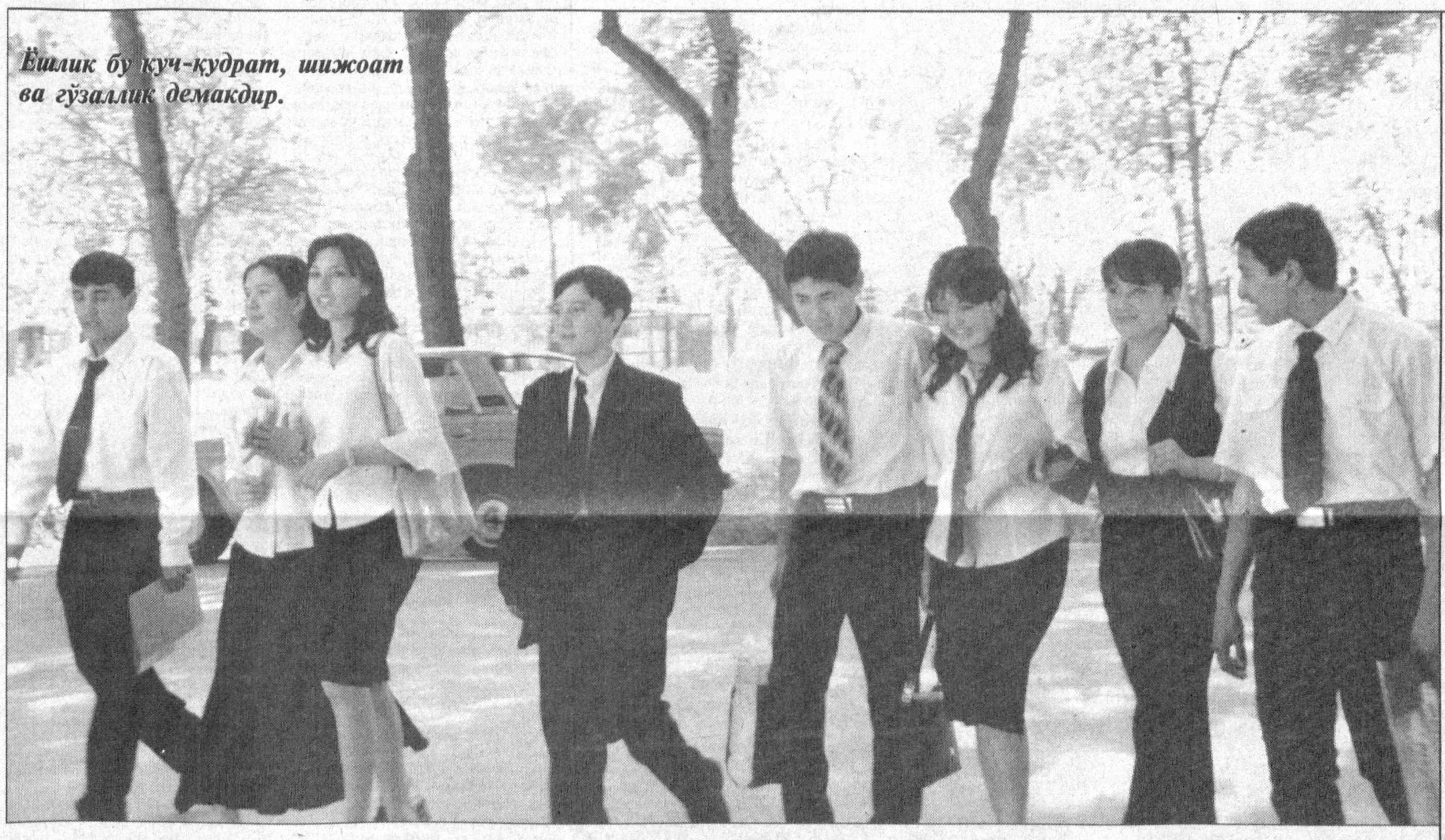

Ёшлик бу куч-қудрат, шижоат ва гўзаллик демакдир.

Huquq va tarix

ҚОЗИ АСКАР КИМ БЎЛГАН?

Қўқон хонлиги XVIII аср бошларида сиёсий парокандаликка юз тутган Аштархонийлар — Бухоро хонлиги салтанати ҳудудида (1709 йил) ташкил топиб, 1876 йил феврал ойигача фаолият кўрсатган ҳамда XVIII-XIX асрларда Ўрта Осиё тарихий, сиёсий, иқтисодий ва маданий ҳаётида муҳим ўрин тутган. Хонликнинг асосчиси «минг» уруғи вакили Шоҳруҳбий (вафоти 1727 йил) ҳисобланади. Хонликда Бухоро хонлигидаги каби Амир Темур даврида шаклланган давлат бошқарув тартиби ва тизими бўлган.

Қўқон хонлигида Ўрта Осиёдаги бошқа хонликларида кузатилгани каби ҳарбий соҳада қабул қилинган қонун ва жорий тартибларни назорат этиш учун масъул шахслар тайинланиб, улар маълум мансаб ва унвонларни эгаллашган. Уларнинг ичида қозилар алоҳида ўрин тутган. Фуқароларнинг арз ва шикоятларини шариат қонунлари асосида ҳал этишга масъул бўлган амалдорлар — қозилар хонликда қози ул-қуззот — қозилар қозисига бўйсунганлар. Қозикалон пойтахт ва вилоят марказларидаги қозилар ва қозихона ишларининг устидан назоратни амалга оширган. Бундан ташқари, хонлик суддлов тизимида қози мутлақ — бош қози мансаби жорий этилган.

Мулла Олим Маҳмуд Ҳожининг (XIX аср) маълумот беришича, Қўқон хонлигида бевосита ҳарбий иш ҳамда қўшинга алоқадор масъул шахслар ва улар эгаллаган мансаб ҳамда амаллар қуйидагича бўлган: қози аскар — қўшин қозиси; қози раис — қўшинларда аскария муфтиси берган фатволарнинг ижро этилиши устидан назорат қилувчи; қози жилов — рикоб қозиси, сафар ва юришларда хизмат қилган; аълам — шариат бўйича гуноҳкорнинг жазосини аниқлаб берган; муфтий — шариат аҳкомлари асосида фатво берувчи; муфтий аскар — қўшин муфтиси.

XIX асрга оид архив ҳужжатлари маълумотларидан аён бўлишича, мазкур мансабларга, яъни қози ул-қуззот лавозимига бир киши, қозикалонга бир киши, қози раисга бир киши, аъламга икки киши, муфтийлик лавозимига эса ўн киши тайинланган. Қозилик лавозимларидаги шахслар давлат томонидан белгиланган маош ва турли даромадлар ҳисобидан кун кўрган. Бундай даромадлар жумласига никоҳхона, таркона, мерос ҳақи ва бошқа хил тўловлар кирган. XIX асрга оид маълумотларга қараганда, масалан, қозикалонга йилига хазинадан 800 ботмон ғалла ва 1200 танга пул берилган.

Хонлик қўшинида қонун ҳимоясига жавобгар шахс қози аскар ҳисобланган. Қози аскар қўшиннинг маънавий салоҳиятига жавобгар бўлиш билан бирга, аскарлар орасидаги келишмовчиликларни ҳал қилувчи ҳарбий судья вазифасини ҳам бажарган. Ҳарбийлар қатъий интизомга бўйсунган, интизомни бузган ҳолларида эса дарра билан жазоланган. Жазолаш бошлиқ ва қози аскарнинг буйруғига асосан амалга оширилган. Қози аскарлар ўз навбатида айрим масалалар борасида қозикалонга бўйсунган. Масалан, Мулла Олим Тошкандийнинг "Тарихи Туркистон" асарида (XIX аср) оғир жиноят қилган, яъни қасддан одам ўлдирган ва ватанига хиёнат қилганликда айбланган аскарлар иши қозикалон томонидан кўрилган.

Хуллас, хонлик қўшинида хизмат қилган ҳуқуқ тартибот ходимлари ҳарбийларнинг қонун ва тартибларга қатъий риоя этишга масъул бўлишган. Қози аскар ҳам ана шундай вазифани бажарган.

Б. ТУРСУНОВ

Jahon tajribasi

Америка Қўшма Штатлари дунёнинг энг ривожланган демократик мамлакатлардан бири ҳисобланади. Мазкур мамлакат кўплаб соҳалар, хусусан, гаров кафолатларини тадбиқ этишда ҳам анча бой тажриба тўплаган. Шу боис, қуйида АҚШда гаров тизими, унинг ўзига хос жиҳатлари хусусида фикр юритишни лозим топдик.

Аввало шуни таъкидлаш жоизки, АҚШнинг гаров тизимида гаров тўғрисидаги ишлар бўйича қарор чиқарилиши билан боғлиқ жараёнлар аксарият ҳолатларда амалга оширилади. Лекин бу ишларнинг барчаси муҳокама жараёнидан ўтиши керак. Бундай вазиятда айбланувчи ҳуқуқшунос хизматидан фойдаланиши мумкин.

Муҳокама жараёни Федерал тизимда шахс қўлга олингач, 24 соат ичида ўтказилиши шарт.

Бундан ташқари, АҚШнинг айрим юрисдикцияларида гаров қўлланилиши лозим бўлган жиноятлар рўйхати қонунчиликда аниқ белгилаб қўйилган. Баъзи штатларда эса гаров тўғрисидаги қарорни чиқаришда судья-магистратнинг хоҳиш-иродаси муҳим аҳамиятга эга бўлиб, бунда гаров миқдорини судьяларнинг ўзлари белгилайди.

Шу ўринда таъкидлаб ўтиш жоизки, судьяларга айнан гаров миқдорини белгилашда катта ваколатлар берилган.

Федерал тизимда гаровни белгилашга таъсир этувчи бир қанча омиллар мавжуд. Хусусан, эълон қилинган айбнинг оғирлик даражаси; гаров тўғрисидаги муҳокама жараёни олиб борилаётган ҳудуд; жиноятчининг жиноий ўтмиши ва ҳоказолар ана шу омилларни ташкил этади.

Агар АҚШда гаров тизимининг шаклланиш, ривожланиш ва такомиллашиш босқичига назар ташлайдиган бўлсак, гаров тизимининг шаклланиши қамоққа олиш жойларида етарли шароитларнинг йўқлиги, шунингдек, бу давлат учун анча қимматга тушиши билан изоҳланади.

Илгарилари шерифлар одатда, айбланувчининг қариндош-уруғидан айбдорни сақланишни таъминлаш ва унинг судга ўз вақтида етиб келишига кафил бўлишни сўраб мурожаат қилишган. Агар айбланувчи судга ўз вақтида етиб келмаса, суд кафилликка ўтган шахсни айбланувчи содир этган жинояти учун жавобгарликка тортган. Бошқача айтганда, кафилликка ўтган шахс айбланувчининг судгача қочиб кетмаслигини таъминловчи "қўриқчи" вазифасини ўтаган.

Кейинчалик эса хусусий кафиллик амалиёти айбланувчининг судда ҳозир бўлишини таъминловчи гаров мажбуриятига айланди.

Маблағ топиш имкониятининг пайдо бўлиши ўз навбатида гаров тизимининг ривожланишига олиб келган. Чунки кафилликка ўтган шахс гаров мажбуриятини имзолаган. Агар айбланувчи судга ўз вақтида ҳозир бўлмаса, бундай вазиятда гаров маблағи суд томонидан мусодара қилинган. Амалда мусодара жуда камчилик ҳолларда амалга оширган. Баъзан эса кафилликка ўтган шахслар ёнларида маблағи бўлмасдан туриб, гаров мажбуриятини имзолаган. Ана шу ҳолатнинг олдини олиш учун судьялар кафилликка ўтаётган шахсдан агар зарурат туғилса, маблағни тўлай олишини исботлашни талаб қилган.

Аммо йиллар ўтган сайин гаров тизимидаги бундай тартиб-қоида ўзини оқламади ва бир қатор зиддиятларни келтириб чиқарди. Амалдаги гаров тизимидан норозилик айбланувчини судгача озод қилишнинг турли шаклларини пайдо бўлишини тақозо этди.

Бугунги кунда АҚШда гаров амалиётида ҳам молиявий, ҳам номолиявий усуллар кенг жорий этилган. Шуларнинг орасида энг кўп тарқалгани айбланувчининг ўзи судда ўз вақтида ҳозир бўлиш мажбуриятини бўйнига олган ҳолда гаров пули тўлайди. Бундай усул озод қилинувчи томонидан тўланган гаров маблағи ҳисобига озод қилиш деб аталади.

Озод қилинувчи томонидан тўланган гаров маблағи ҳисобига озод қилиш амалиётига кўра, айбланувчи ўзининг судда ўз вақтида етиб келиш тўғрисидаги қасамни имзолагач, озод қилинади. Озод қилишнинг бундай кўриниши муайян шартлар ёки ҳеч қандай шартларсиз қўлланилиши мумкин. Агар айбланувчи қўйилган шартларни бажармаса, бундай вазиятда у гаров тўғрисидаги қонунни бузганликда айбланиб, жиноий жавобгарликка тортилади. Яшаб турган уйдан ташқарига чиқмаслик тўғрисидаги тилхат, муайян шахслар билан алоқа қилмаслик, комендантлик соатининг белгиланиши (уй қамоғи) ва ҳоказолар бундай шартлар сирасига киради.

Бундан ташқари, АҚШда бир қатор молиявий мажбуриятлар ҳам мавжуд. Булар қуйидагилардан иборатдир:

1. *Гаровни тўла таъминлаш.* Бунда айбланувчи судга гаров маблағини тўла миқдорда тўлайди;

2. Ўзга бир *шахс мажбуриятни ўз зиммасига олиши эвазига озод қилиш.* Бунда гаровга пул қўйган шахс гаров миқдори учун судда векселни имзолайди ва айбланувчидан хизмати учун ҳақ олади (одатда, бу ҳақ гаровнинг 10 фоизини ташкил этади). Агар айбланувчи судга ўз вақтида ҳозир бўлмаса, гаровга қўйилган маблағи тўлиқ миқдорда судга ўтади.

3. *Гаровнинг закалати.* Суд айбланувчининг заклат тўлашига (одатда, бу гаров маблағи умумий миқдорининг 10 фоизини ташкил этади) рухсат ҳам бериши мумкин. Агар айбланувчи судда ўз вақтида келмаса, бу маблағ тўлиқ ҳолда ундириб олинади. Гаров учун қўйилган маблағ пул судда иш кўриб бўлингач, қайтариб берилади. Фақат бу маблағининг 1 фоизи маъмурий сарф-харажатлар учун ушлаб қолинади.

Яна шуни алоҳида таъкидлаш жоизки, 1966 йилда АҚШ Конгресси томонидан **"Федерал гаров ислоҳоти тўғрисида"**ги Акт қабул қилинди. Мазкур ҳужжатнинг қабул қилишдан кўзланган мақсад шундан иборатки, жиноят содир қилгани учун қўлга олинган шахс, зарурат бўлмаса, қамоқда сақланмасдан очиқда қўйилади.

1984 йил мамлакат Конгресси Жиноят Кодексига гаров тўғрисидаги янги қоидаларнинг киритиш ҳақида қарор қабул қилди. Бу эса мазкур соҳада туб бурилиш ясади. Хусусан, гаров ва озод қилиш тўғрисидаги қарорни қабул қилишда суд айбланувчи зиммасига нафақат судда ўз вақтида етиб келиш, балки шахс ва жамият хавфсизлигини таъминлаш мажбуриятини ҳам юклаши тўғрисидаги қоида киритилди.

Шу билан бирга қонунда судга қадар ҳибсда сақланиши лозим бўлган шахслар доираси ҳам белгилаб қўйилди. Чунончи, қуйидаги жиноятларни содир этган шахслар судга қадар ҳибсда ушлаб турилади:

– умрбод қамоқ жазоси ёки ўлим жазоси қўлланилишини назарда тутувчи ўта оғир жиноятлар;

– гиёҳвандлик моддаси билан боғлиқ жиноятлар;

– ўта оғир жиноятлар;

– илгари оғир жиноят содир этган шахс томонидан яна қайта содир қилинган ҳар қандай жиноятлар.

АҚШда бугунги кунга қадар амал қилиб келинаётган 1789 йилдаги **"Суд тўғрисида"**ги қонунда енгил жиноятларни содир қилган шахсларни гаров асосида озод қилиниши шарт эканлиги қатъий белгилаб қўйилган.

АҚШ Конституциясига киритилган олтинчи тузатиш муносабати билан эса гаров учун жуда катта миқдорда маблағ талаб қилиш таъқиқланган. Аммо бу маблағнинг аниқ миқдор қанчани ташкил этиши кераклиги ҳам кўрсатилмаган.

1970 йил Колорадо штатида суд ислоҳоти ҳамда Жиноят процесси тўғрисидаги қонунда гаров учун маблағ тўлашнинг асосий мақсади огоҳлантирувчи қамоқ сифатида белгиланди.

Хулоса сифатида шуни айтиш кераки, АҚШда жорий этилган гаров мажбуриятлари тизими жиноят-процессуал муносабатларни тартибга солишда қўшимча имкониятлар яратиб беради. Бу эса, ўз навбатида мамлакатда инсон ва фуқароларнинг қонун билан қўриқланадиган ҳуқуқ ҳамда манфаатларининг ишончли кафолати саналади.

Акмал БУРҲОНОВ,
ҳуқуқшунос

Qonun ko`magi

Фарғона вилоятининг Олтиариқ туманидаги Полосон қишлоғида туғилган Абдуғаффор Қодиров 1991 йили Россиянинг Анжеро-Судженск шаҳрида "Долина" кичик савдо корхонаси очди. Бу корхона Россия ҳудудларидан шартнома асосида қурилиш материаллари, техника эҳтиёт қисмлари ҳамда хўжалик истеъмоли молларини юртимизга олиб келиб, хўжаликлар ва аҳолидан мева, сабзовот, полиз маҳсулотларига айирбош қилиш ҳамда олди-сотдиси билан шуғуллана бошлади.

ҚЎЙМАГАН ҲАҚ

1993 йилнинг декабр ойидаги бир тасодифий танишув Абдуғаффор Қодировнинг кейинги йиллар ҳаётига ўчмас из қолдирди. Воқеа эса шундай бўлганди: Анжеро-Судженск шаҳрида Абдуғаффор Қодиров билан Жиззах вилоятининг Зомин туманидаги ҳозирги Даштобод шаҳар қишлоқ хўжалик маҳсулотларини тайёрлаш ва сотиш корхонаси раҳбари Эркин Саримсоқов ҳамда товаршуноси Жакбарали Мухторовлар тасодифан танишиб қолишди. Шунда Э.Саримсоқов Кемерово шаҳридаги "Хлодокомбинат"га 200 тонна пиёз келтиришгани, бу ердагилар «кеч олиб келдинглар», деб маҳсулотини қабул қилмагани, у декабрнинг совуқ об-ҳавосида музлаб қолганини айтади ва А.Қодировдан бу муаммони ҳал этишга ёрдам сўрайди.

Жиззахдан келиб, маҳсулотига куйган ҳамкасбларига ачинган Абдуғаффор шартнома асосида улар билан ҳамкорлик қилишга қарор қилади.

Шундан сўнг "Долина" билан Даштобод шаҳар қишлоқ хўжалик маҳсулотларини тайёрлаш ва сотиш корхонаси ўртасида шартнома тузишга келишишади.

1993 йилнинг 23 декабр куни йиллик ҳисоботни «ёпиш» мақсадида 1994 йил 10 январ санаси билан йиллик шартномани тасдиқлашади. Шартномага асосан "Долина" кичик савдо корхонаси зоминликларга 140 минг дона хўжалик тўрхалтаси, иккинчи тараф эса қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етказиб бериши керак эди.

Даштобод шаҳар қишлоқ хўжалик маҳсулотлари тайёрлаш ва сотиш корхонаси товаршуноси Ж.Мухторов 1994 йил 15 январда берилган 1-сонли ҳисоб фактура билан "Долина" кичик савдо корхонасидан қиймати 59976000 Россия рублидаги 140 минг дона хўжалик тўрхалтасини қабул қилиб олади. Уларни Анжеро-Судженск шаҳар сут комбинати ҳисобидан 22917348 рақамли вагонга жойлайди ва ўз корхонасига жўнатади.

1994 йилнинг 31 январида тўрхалталар юкланган вагон Даштобод шаҳар қишлоқ хўжалик маҳсулотларини тайёрлаш ва сотиш корхонасига етиб келади ва корхона омбор мудири С.Мейлибоев маҳсулотларни рақамсиз юк хати билан кирим қилади. Ўша пайтда Даштобод шаҳар қишлоқ хўжалик маҳсулотларини тайёрлаш ва сотиш корхонаси раҳбарлари хўжалик тўрхалталарини "Долина" кичик савдо корхонасидан келганини билмаслиги мумкин эмасди. Улар атайин маҳсулотни Анжеро-Судженск сут комбинатидан келган деб қайд этиб, Жиззах вилоятидаги корхоналарга қонуний расмийлаштириб, тарқатиб юборишади.

Шу ўринда Даштобод шаҳар қишлоқ хўжалик маҳсулотларини тайёрлаш ва сотиш корхонаси раҳбари Э.Саримсоқовнинг суддаги кўрсатмаси билан танишинг:

"Мен 1991–97 йилларда мазкур корхонада раҳбар бўлиб ишладим. 1993 йилда бартер шартномасига асосан Кемерово вилоятидаги "Хлодокомбинат"га 200758 килограмм пиёз юборилган. Пиёз эвазига бартер асосида ҳисоб-китоб тўлиқ қилинган. 1993 йил декабрида "Долина" кичик савдо корхонаси раҳбари Абдуғаффор Қодиров билан танишиб, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етказиб беришга ўзаро келишганмиз. Қайтишимда товаршунос Ж.Мухторовга унинг бошқа ташкилотлар билан шартнома тузиш учун рақамсиз шартнома бланкасига муҳр босиб, имзо чекиб, тўлдирилмаган бланкани қолдириб келдим. 1994 йилнинг январ ойи охирларида корхонамизга бир вагон, 140 минг дона қишлоқ хўжалик маҳсулотлари солинадиган тўрхалта келди. Хўжалик тўрхалталари Анжеро-Судженск сут шаҳар комбинати ҳисобидан қабул қилиниб, ҳисоботларда кўрсатилди. Корхонамизга кирим, савдо корхоналарига эса чиқим қилинди. "Долина" кичик савдо корхонаси раҳбари Абдуғаффор Қодиров билан ҳеч қандай бартер шартномаси тузмаганман. 1994 йил 10 январдаги бартер шартномаси товаршунос Ж.Мухторовга қолдириб келинган, ўша бланка унинг томонидан тузилган, шартномадаги имзо меники, муҳр корхонаники. 140 минг дона хўжалик тўрхалталари "Долина"дан эмас, сут маҳсулотлари тайёрлаш комбинатидан келиб тушган. Бизда маблағ бўлмагани сабабли маҳсулот баҳоси сут комбинатига тўланмай қолган".

(Давоми тўртинчи бетда)

КЎЙМАГАН ҲАҚ

(Давоми. Боши учинчи бетда)

Эркин Саримсоқов фуқаровий даъвогар А.Қодировнинг даъвосини судда асло тан олмасликка уринди. Унинг кўрсатмасини эшитиб ҳайратдан ёқангизни ушлашингиз аниқ. Сут комбинатига 140 минг дона хўжалик тўрхалтасига ҳисобида пул йўқлиги учун ҳақи тўланмас эмиш-у, улар жим қараб тураверарканда?

Э.Саримсоқовнинг мазкур кўрсатмаси кейинги кўрсатмасини инкор қилади. Эмишки, А.Қодиров Даштобод шаҳар қишлоқ хўжалик маҳсулотларини тайёрлаш ва сотиш корхонасига келган. Корхонадагилар ўзларидаги мавжуд маҳсулотларни таклиф қилишганмиш-у, А.Қодировга маъқул тушмабди.

Корхона тўлов қобилиятини йўқотади. Шунинг учун бўлса керакки, 1998 йилнинг март ойида корхона тугатилиб, барча ҳужжатлар Зомин туман тайёрлов идорасига топширилади. Тасаввур қилиш қийин эмас. "Долина" кичик корхонасидан бир вагон хўжалик тўрхалталари қабул қилиб олинганига тўрт йил бўлди. Тадбиркор Кемерово билан Жиззах ўртасида неча бор қатнади. Маҳсулоти ўрнига қишлоқ хўжалик маҳсулотлари келиб қолишига умид билан кўз тикди. Корхонанинг тугаганини эшитгач эса, юрагига ғулғула тушди. Ахир, 140 минг дона хўжалик тўрхалтаси оз пул эмасди.

Шундан сўнг Абдуғаффор Қодиров Жиззах вилоят хўжалик суди, вилоят прокуратураси ва бошқа кўплаб нуфузли идораларига қайта-қайта мурожаат қилади.

Даштобод қишлоқ хўжалик маҳсулотларини тайёрлаш ва сотиш корхонасининг 1994—95 йиллардаги бухгалтерия ҳужжатлари архивга топширилгани ва йўқ қилингани, шунингдек, Э.Саримсоқовнинг "Долина" кичик корхонасидан қарз йўқлигини билдириб берган тушунтиришлари А.Қодировнинг талабини аччиқ ичакдек чўзилиб кетишига олиб келган.

Республика Бош прокуратурасининг саъй-ҳаракати билан тадбиркор А.Қодировнинг кўнглида умид чироғи ёнди. Бу масала 2002 йилнинг 20 ноябридан 2003 йилнинг 9 январигача жиноят ишлари бўйича Зомин туман судида кўриб чиқилди. Шунда мазкур жиноят иши юзасидан бевосита гувоҳ Жакбарали Мухторов ҳақиқий аҳволни ойдинлаштириб, кўрсатма берди: "А.Қодиров билан шартнома тузганидан кейин Э.Саримсоқов Зоминга қайтиб кетган эди. Вагон олиш ҳуқуқига эга бўлмагани сабабли Анжера-Судженск сут комбинати орқали битта вагон буюртма қилдим ва маҳсулотни Жиззахга жўнатдим. Маҳсулот келиб тушгач, корхона раҳбари уни "Долина" кичик савдо корхонаси ўрнига сут комбинати ҳисобига кирим қилган экан. Сабабини сўрасам, "Нима фарқи бор, барибир бартер асосида ҳисоб-китоб қиламиз" дейишди. Шу тариқа "Долина" кичик савдо корхонасига маҳсулот пули тўланмай қолган".

Жиноят ишлари бўйича Зомин туман суди фуқаровий даъвогар Абдуғаффор Қодировга судланувчилар қишлоқ хўжалик маҳсулотларини тайёрлаш ва сотиш

Qonun ko`magi

корхонаси раҳбари Эркин Саримсоқов, бош ҳисобчи Бурҳон Сулаймонов, ёрдамчи ҳисобчи Абдусамат Бозоровлардан солидар тартибда 1 миллион 396 минг 886 сўм ундириш тўғрисида ҳукм чиқарди. Жабрланган мулк эгаси бундан қаноатланмади. У жиноят ишлари бўйича Жиззах вилоят судига апелляция тартибида шикоят қилди. Апелляция шикоятида ҳозирги кунда бир дона хўжалик тўрхалтасининг нархи 115 сўмлигини ҳисобга олиб, жарима миқдори билан қўшиб ҳисоблаганда судланувчилардан 24 миллион 150 минг сўм ёки 210 минг дона хўжалик тўрхалтасини натура ҳолда ундириб беришни сўради.

Апелляция судлов ҳайъати ажрими билан жиноят иши янгидан судда бошқа таркибда кўриш учун жиноят ишлари бўйича Зарбдор туман судига юборилди.

Яқинда Жиноят ишлари бўйича Зарбдор туман суди адолатли ҳукм чиқарди. Жиноят Кодексининг 167-моддаси 3-қисми тегишли бандларида кўзда тутилган жиноятни содир этгани учун Э.Саримсоқов, Б.Сулаймонов ва А.Бозоров турли муддатга озодликдан маҳрум этилди. Фақат Президентимизнинг «Амнистия тўғрисида»ги Фармонларига асосан улар белгиланган жазони ўташдан озод қилинди. Улардан 24 миллион 150 минг сўмлик моддий зарар жабрланувчи А.Қодировга солидар тартибда ундириладиган бўлди. Абдуғаффор Қодировга ҳақиқатнинг узоқ манзилига етиш ана шундай машаққатли кечди. У ҳалол меҳнати ҳақига куймади.

Абдухамид ХУДОЙБЕРДИЕВ,
"Инсон ва қонун" мухбири

Qutlov

ЭЗГУЛИККА БАХШИДА ҲАЁТ

Инсон умрини оқар дарёга қиёслашади. Бу бежиз эмас, албатта. Чунки дарё суви боғларни яшнатади, ўсимлик ва ҳайвонот дунёсига ҳаёт бахшида этади. Олижаноб мақсадларни кўзлаган инсон эса ўз меҳнати ва эзгу ишлари билан дунёга зеб беради. Шу маънода устоз ҳуқуқшунос Ғаффор Нурмуҳаммедовнинг ҳаёт йўлини ҳам дарёга ўхшатиш мумкин. Машъум урушнинг барча қийинчиликларини бошдан ўтказиб, ҳуқуқшунослик дипломини қўлига олган ёш мутахассис 1954 йилда Сирдарё тумани судининг раиси лавозимига тайинланди. Бу вазифада у 18 йил ҳалол хизмат қилди.

Касбга садоқат, иймон ва эътиқод, фидойилик, адолатпарварлик каби фазилатлар ҳар жойда ва ҳар бир ишда унинг шиори бўлди. Бу эса унга ҳурмат-эътибор келтирди. Кейинчалик Сирдарё вилоят суди раисининг ўринбосари, Сирдарё вилояти адлия бошқармасининг бошлиғи, Жиззах вилояти суди раиси лавозимида узоқ йиллар ишлаган кезларида ҳам у мазкур ҳаётий қарашларидан асло чекинмади.

Таъкидлаш жоизки, унинг суд-ҳуқуқ соҳасидаги улкан хизматлари муносиб тақдирланди. У "Ўзбекистонда хизмат кўрсатган юрист" унвони, бир қанча давлат мукофотларига сазовор бўлди. Энг муҳими, Ғаффор Нурмуҳаммедов бу даврда кўплаб шогирдлар етиштирди. Улар ҳозирда устозларининг эзгу ишларини давом эттиришмоқда. Айни пайтда 80 ёшни қаршилаётган тажрибали устозниng йўл-йўриқ ва маслаҳатлари улар учун бамисоли маёқ вазифасини ўтамоқда.

Инсон учун эл-юрт ҳурматини қозониш юксак бахт. Бу ҳаммага ҳам насиб этавермайди. Унга эришиш учун инсон умрини эзгуликка бағишлаши лозим. Ғаффор Нурмуҳаммедов ана шундай инсонлар сирасидан. Биз устозимизга узоқ умр, сиҳат-саломатлик, кексалик гаштини тилаймиз.

Бир гуруҳ шогирдлари

Jinoyat va jazo

ОЛОВЛИ КУРАШ

АҚШ федерал қидирув бюроси ходимлари россиялик "қонундаги ўғри" Вячеслав Иванковни ҳибсга олгач, жамоатчилик ўртасида мазкур ташкилотнинг обрў-эътибори янада ошиб кетди. Аммо кўпчилик шуни билмайдики, гарчи ФҚБ 1908 йилда ташкил этилган бўлса-да, бу ташкилот уюшган жиноятчиликка қарши курашга ўтган асрнинг 60-йилнинг бошларига келиб киришди. Бу ташкилотнинг ўша пайтдаги раҳбари Эдгар Гувер эса, АҚШда уюшган жиноятчилик фақат газетачиларнинг хаёлида фаолият кўрсатади, дея бир неча маротаба масхаромуз таъкидлаган эди.

Лекин аслида ҳеч ким гап нимада эканини яхши билмас эди. Гап шундаки, Э.Гувер АҚШда уюшган жиноятчилик унчалик хавфли эмас, деб ҳисобласа-да, уюшган жиноятчилик жамият ҳаётига жиддий хавф соладиган кучга айланиб бораётган эди. 60-йилларнинг бошига келиб, уюшган жиноятчилар ихтиёрида 20 миллиард АҚШ доллари миқдорида маблағ тўпланган эди. Таъкидлаш жоизки, АҚШда уюшган жиноятчиликка қарши муросасиз кураш Президент Жон Кеннеди ва унинг укаси Роберт Кеннедининг бош прокурорлиги даврида бошланди. Ўша пайтда мамлакат адлия вазирлигида уюшган жиноятчиликка қарши курашни мувофиқлаштирадиган бўлим ташкил этилди. Ана шундай муросасиз кураш натижасида 1960 йилнинг бошларида ўттиз йилдан буён Нью-Йоркдаги гиёҳванд моддалар олди-сотдисига бошчилик қилиб келаётган ашаддий жиноятчи Жозеф Валачини ҳибсга олишга муваффақ бўлинди.

Аммо ҳибсга олинганининг дастлабки ойларида Ж.Валачи ломлим деб оғиз очмайди. Ҳуқуқни муҳофаза қилувчи идора ходимлари дастлаб "бугун бўлмаса, эртага ҳаммасини гапириб беради", деган ўйда унга кўп ҳам эътибор беришмади. Лекин Ж.Валачининг очиқда қолган ҳамроҳлари аллақачон унинг устидан ҳукм чиқариб қўйишган эди. Чунки улар Ж.Валачи ўзларининг жуда кўп махфий сир-асрорини билишни назарда тутиб, сотиб қўйишидан чўчишар эди. Шунинг учун улар Ж.Валачини сиртдан ўлимга маҳкум этишди ва бу жазони ижро этишга уч марта уриниб кўришди. Лекин уч сафар ҳам Ж.Валачи бахтли тасодиф туфайли омон қолди.

Бироқ мудом таҳдид остида яшагани учун унинг асаблари қаттиқ толиқади. Ана шундай таҳлика ичида яшаётган Жозеф Валачи бир кун қувур парчаси билан ҳамроҳининг бошига уриб, ўлдириб қўяди. Кейинчалик маълум бўлишича, ана шу ҳамроҳи Жозеф Валачининг кўзига суиқасд уюштиришмоқчи бўлган кимса бўлиб кўринган.

Мазкур қотилликдан сўнг Жозеф Валачини муқаррар ўлим жазоси кутар эди. Буни унинг ўзи ҳам яхши биларди. Бироқ кутилмаганда у шундай йўл тутадики, охир-оқибат ўз ҳаётини сақлаб қолди. Аниқроқ айтганда, Жозеф Валачи терговчиларга Нью-Йорк уюшган жиноий гуруҳ фаолиятига дахлдор барча маълумотларни ошкор қилишга тайёр эканини баён этади.

Жозеф Валачининг бундай иқрори гиёҳванд моддалар савдосига қарши кураш Бюросига ғоят қўл келади. Зотан, Жозеф Валачи берган маълумотлар натижасида Бюро ходимлари илгари ҳатто тасаввур ҳам қилолмаган манзара намоён бўлади. Кейинчалик бу воқеадан ФҚБ ҳам хабар топди. ФҚБ раҳбари Э.Гувер Ж.Валачи ёрдамида самарали кураш олиб бориш мумкинлигини тушуниб етди. Шундан сўнг у Ж.Валачи ишини ўз қўлига олиш ҳаракатига тушди.

Хўш, Жозеф Валачи қандай муҳим сир-асрорларни ошкор қилган эди?

Шуни айтиш керакки, у уюшган жиноий гуруҳнинг тузилиш босқичи, нью-йорклик беш нафар раҳнамоларнинг исм-шарифи, уларнинг ёрдамчилари, маслаҳатчилари кимлар, машғул бўлган фаолияти ва даромад оладиган манбалари - хуллас, барча-барчасини оқизмай-томизмай айтиб берди. Бу маълумотлар шунчалик муҳим эдики, ўша пайтдаги АҚШнинг юқори мартабали раҳбарларидан бири шундай эътироф этган: Жозеф Валачи бизга душманимизнинг ҳақиқий қиёфасини кўрсатиб берди.

Иккинчи томондан эса, жиноят оламида Жозеф Валачининг боши учун ҳақиқий кураш бошланиб кетган эди. Энг даҳшатлиси, жиноий гуруҳ раҳномалари унинг боши учун 100 минг АҚШ доллари миқдорида маблағ тикишди.

Бироқ ана шундай махфий суиқасд тўғрисидаги маълумотни қўлга киритган ФҚБ ходимлари зудлик билан Жозеф Валачини Венчестер графлигига қарашли қамоқхонадан Нью-Жерси штатидаги Монмаут фортида жойлашган ҳарбий базага кўчириб ўтказишди. Бу иш шунчалик махфий тарзда амалга оширилдики, ҳеч ким хабар топмади. Фақат орадан ярим йил ўтгач, жиноий гуруҳ Жозеф Валачи жон сақлаётган жойни аниқлашга муваффақ бўлди. Бироқ улар қўлларидан ҳеч нарса келмаслигини тан олишди. Чунки Жозеф Валачи кеча-ю-кундуз ҳарбий аскарлар билан қўриқланадиган базада жон сақларди.

Жозеф Валачи эса 1963 йилнинг сентябригача соғ-омон яшади. Кейин у сенатор Жон МакКлеллан раҳбарлигидаги тергов комиссияси олдида сўроқ берди. Бу тергов жараёни телевидение орқали бутун мамлакатга намойиш этилди.

1964 йилнинг августида Роберт Кеннеди мамлакат бош прокурори лавозимидан бўшади. Ўтган уч йил мобайнида Р.Кеннеди бош прокурор сифатида мамлакатда уюшган жиноятчиликка қарши кураш борасида талай ишларни амалга оширди. Энг асосийси, бу масалага дахлдор бешта муҳим қонун қабул қилинди. Р.Кеннеди фаолият бошлаганга қадар бор-йўғи 40 нафар жиноий гуруҳ раҳнамоларининг исм-шарифи аниқ бўлса, унинг бош прокурорлик даврида бу кўрсаткич 2300 нафарга етади.

Р.Кеннеди бош прокурорлик лавозимини тарк этгач, расмий ҳукумат мамлакатдаги энг мустаҳкам қўриқланадиган маҳбус — Жозеф Валачига уюшган жиноий гуруҳларни жазавага соладиган қайдларни ёзмасликни маслаҳат берди.

Ж.Валачи эса бундан қаттиқ ранжийди ва ўз жонига суиқасд қилишга уринади. У радио сими билан ўзини осмоқчи бўлди. Бироқ сим узилиб кетиб, ниятига етолмади.

Аслини айтганда, Жозеф Валачининг айтганлари соф ахборот тарзда бўлиб, бу маълумотлар билан бирон-бир уюшган жиноий гуруҳ раҳбарларини ҳибсга олиш қийин эди. Бунга қарамай бу маълумотлар АҚШ ҳукуматининг уюшган жиноятчиликка қарши янги қонунлар қабул қилиш ва ФҚБнинг ваколатларини кенгайтиришга ўз таъсирини ўтказди, холос.

Уюшган жиноятчиликка қарши ҳақиқий кураш мамлакатда 70-йилнинг бошларида, яъни бир гуруҳ Америка ёшлари Вьетнамдаги урушдан ватанларига қайтгандан сўнг бошланди.

Шундай йигитлардан бири Брюс Моу 70-йилларнинг бошида Нью-Йоркдаги энг катта уюшган жиноий гуруҳ - "Гамбино" тўдасига қарши кураш олиб борди. "Гамбино" тўдасини Пол Кастеллано исмли кекса чол бошқарарди. Унга 21 нафар капитан итоат қилар, уларнинг орасида энг қудратли шахс "Бергин" гуруҳининг бошлиғи 40 ёшли Жон Готти эди.

Жон Готти Нью-Йорк шаҳрида яшайдиган кўп болали итальян оиласида туғилган. Қизиғи шундаки, у мактабда жуда яхши ўқиган. Ўқитувчилари уни ҳатто даҳо деб аташган. Лекин у ўн олти ёшга тўлганда, кутилмаганда, мактабни ташлайди ва "Фултон Роковейлик йигитлар" деб номланган тўдасини тузади.

1963 йил у 6 йил қамоқ жазосига ҳукм қилинади. 1975 йилда эса иккинчи марта раҳнамоларининг талаби билан ўзи содир этмаган қотилликни бўйнига олиб, яна қамоққа тушади.

Қамоқдан чиққанда, жиноят оламида унинг номи анча машҳур эди. 1979 йил Жон Готти 39 ёшида 68 ёшли Кармин Фатиконинг ўрнига капо (капитан) лавозимини эгаллайди. Жон Готти ўта ёвуз кимса бўлган. У ўзининг ўртанча ўғлини Но Фавора исмли кимса автомобили тасодифан уриб кетганда, айбдорни электр арра билан қиймалаб ташлайди...

ФҚБ ходими Брюс Моунинг биринчи ҳаракати шундан иборат бўлдики, у Готти йиғиладиган жой, хусусан, унинг ёрдамчиси Анжело Ружеронинг уйига айғоқчи қўяди.

Бироқ 1982 йилнинг апрелида Ружеро шошилинч тарзда яшаш жойини ўзгартиради. Чунки ФҚБнинг "СП-160" гуруҳи мақсадини уюшган жиноий гуруҳга кимдир сотган эди. Энг ёмони, ФҚБ ходимларининг барча ҳатти-ҳаракати уюшган жиноий гуруҳ раҳнамоси Готтига ўз вақтида етказилиб турилган. Бундан ташқари, 1985 йилнинг мартида ҳудудий прокурор ёрдамчиси Д.Жоколанс "СП-16" гуруҳи ходимларининг норозилигига қарамай жиноий гуруҳ орасида фаолият олиб бораётган агентни ҳибсга олади. Яна денг, суд жараёнида прокурор ёрдамчиси 15 йилдан буён ФҚБ фойдасига ишлаб келаётган кимсанинг исмини ошкор қилади. Бу агент орадан кўп ўтмай жиноий гуруҳ томонидан ўлдирилади.

1985 йилнинг 16 декабрида "Усперкса" ресторани олдида Нью-Йорк жиноий гуруҳи раҳнамоси Пол Кастеллано отиб ўлдирилади. Бу суиқасд бошқа бировэмас, балки Жон Готти томонидан уюштирилади. Унинг мақсади — Пол Кастелланонинг ўрнини эгаллаш эди. Орадан 8 кун ўтиб, Жон Готти Нью-Йорк жиноий гуруҳи раҳнамосига айланади. Ана шунинг шарафига бўлиб ўтган тантанада Жон Готтига ҳаммаслаклари 2 миллион АҚШ доллари совға қилишади.

Аммо Жон Готтининг бу қувончи узоққа чўзилмайди. Нега деганда, Пол Кастелланонинг ўлимида айнан унинг қўли борлигини марҳумнинг оила аъзолари билиб қолишади ва қотилдан ўч олиш пайига тушишади. Таҳлика ичида яшаётган Жон Готти ўзининг қўриқчилари сонини янада кўпайтиради, бегона кишилар билан умуман алоқа қилмай қўяди. Бироқ у ўзини ҳар қанча муҳофаза қилмасин, барибир, бундай таҳдид ва қўрқув ичида узоқ яшаб бўлмасди. Ана шундай вазиятда у айёрона йўл тутади, яъни гўёки босқинчиликда айбланиб, ҳибсга олинди. Натижада 10 ой қамоқ жазосига ҳукм қилинади. Қамоқхона Жон Готти учун жон сақлашнинг бирдан-бир ишончли йўли эди.

Орадан 10 ой ўтгач, Жон Готти қамоқхонадан чиқади. Лекин Пол Кастелланонинг оиласи ҳали қасос олиш ниятидан қайтмаган эди. Улар Жон Готтининг ҳаётига қасд қилиш учун қулай фурсат кутишар эди.

Ниҳоят, 1987 йилнинг августида Жон Готти Пол Кастелланонинг оиласи билан ярашиш битими тузишга муваффақ бўлди. Бироқ бунга қарамай ФҚБ ходимларининг уюшган жиноий гуруҳга қарши кураш мутассил давом этди. Табиийки, бу борада турли-туман қийинчилик, йўқотишлар, талофатлар берилди. Ниҳоят, ана шу саъй-ҳаракатлар натижасида 1990 йилнинг 11 декабрида Нью-Йорк уюшган жиноий гуруҳи раҳнамоси Жон Готти жиноят устида қўлга олинди. 1992 йилнинг 2 мартида у суд қилинди. Жиноят оламининг вакили Жон Готти қонунчиликнинг 14 банди билан айбдор деб топилди. Бундан ташқари 19 та қотиллик жиноятида унинг иштироки исботланди. Шундан келиб чиқиб, суд уни умрбод қамоқ жазосига ҳукм қилди.

«Интернет» материаллари асосида Бобомурод РАЙИМОВ тайёрлади.

Qilmish-qidirmish

БОШИ ЭГИК "БОТИР"ЛАР

ёхуд валютафурушликнинг кўнгилсиз оқибатлари хусусида

Маънавиятимиз дурдонасига айланган "Уч оғайни ботирлар" эртагини кўпчилик яхши билади. Эртак қаҳрамонлари Тўнғич, Ўртанча ва Кенжа ботир бахт сафарига отланиб, шер, аждар, ўғрилар билан яккама-якка кечган даҳанаки жанглардан ғолиб чиқишади. Охир-оқибат эса муроду-мақсадларига етишади.

Биз тилга олмоқчи бўлган уч оғайни "ботир"лар эса шер билан ҳам, аждар ёхуд ўғрилар билан ҳам олишишмайди. Улар якка ҳолда ҳам эмас, балки учалови бир бўлиб, ўлжа, шахсий бойлик йўлидаги "жанг"га отланди. Афсуски, уч оғайни амалга оширмоқчи бўлган "қаҳрамонлик" "ботир"лар шаънига доғ бўлиб тушди.

Аслида, тўрткўллик Файзулла Ҳожиев, Алишер Отамуродов ва Рашид Игликовлар ака-ука эмас, валютафурушлик йўли ўзаро яқинлаштириб қўйган оғайнилар, холос. Рашид олий, Файзулла ва Алишерлар ўрта махсус маълумотга эга бўлса-да, ўз соҳаларида ишлашни хуш кўрмай, ҳаётда енгил-елпи йўлни танладилар. Файзулла 2001 йилнинг бошидан "қора бозор"га сумка орқалаб кирди. Шу зайлда чет эл валюталарини олди-сотдиси билан шуғулланиб юрди. 2002 йилнинг бошларида Алишер билан танишиб, уни ҳам ўз сафига тортди. Ўша йили қонунга зид хатти-ҳаракатлари учун "Маъмурий жавобгарлик тўғрисида"ги Кодекснинг 170-моддаси билан жавобгарликка тортилди.

Аммо инсофга чорловчи бу жазо Файзулланинг ақл кўзини очмади. Аксинча, у қабоҳат аталмиш бўшлиқнинг тагтагигача шўнғий борди. Кўп ўтмай, валютафурушлар сафига учинчи кимса Рашид қўшилди. Бу орада Алишер ҳам маъмурий жавобгарликка жалб этилди. Аммо надоматларким, нафс, текин даромад йўлидаги қоқилишлару эл-юрт даккиси виждонни пулга сотган "ботир"ларга кор қилмади.

... 2003 йилнинг 8 феврали. Тўрткўл деҳқон бозори одамлар билан гавжум. Валютафурушларнинг омади чопгандан чопган. Кутилмаганда даврада сипогина рус йигит пайдо бўлди. У худди эски танишлардек тўппа-тўғри Файзулланинг олдига келди ва доллар бор-йўқлигини сўради.

— Максим, — деди қўл узатиб. Сўнг, ўзининг сафарга кетаётганлигини, доллардан анчагина миқдорда зарурлигини айтди.

Файзулла бу очиқ кўнгил йигит таклифини хуш қабул қилди. Шериги Алишерни ёнига имлади-да, Максимни унга таништирган бўлди. Ёнларидаги 500 АҚШ долларини 620 минг сўмга пуллади.

Максим яна 600 доллар топиб беришни сўради. Бозорда бунча миқдорда валюта топилмагач, Файзулла "меҳмон"ни Рашидларникига бошлади. Рашид ҳам ҳаётнинг оқу қорасини бироз таниган йигит эмасми, уларнинг бекорга келмаганини тезда фаҳмлади. Файзулланинг таклифи билан ичкаридан 600 доллар олиб чиқди ва зумда меҳмоннинг 744 минг сўм пулини қуртдай санаб олди.

Бироқ Максимнинг иши битган бўлса-да, негадир йигитлардан ажрагиси йўқ эди. Ҳа, воқеа боиси улар "қора бозор"га кириб келганларида аён бўлди. Максим берган пулларнинг барчаси номерланган эди...

Сафар қариди. Валютафурушликни тирикчилик манбаига айлантирган, текинтомоқлик касалига мубтало бўлган уч оғайни "ботир"ларнинг хом нияту барча "саргузашт"ларига давлатимиз қонунчилиги томонидан якун ясалди.

Фахриддин НУРИДДИНОВ,
ҳуқуқшунос

Mushohada

ЎСМИР НЕГА ЖИНОЯТГА ҚЎЛ УРАДИ?

Ҳали вояга етмаган, оқ-қорани тузук-қуруқ таниб улгурмаган баъзи ёшлар нега жиноят кўчасига кириб қолмоқда? Тарбияси оғир болаларни кескин камайтириш борасида ички ишлар бошқармаси, халқ таълими бўлимлари, маҳалла ўзини-ўзи бошқариш идораларининг ўзаро ҳамкорлиги қай йўсинда олиб борилмоқда? Бу каби саволларга жавоб топиш мақсадида вояга етмаганлар профилактикаси ҳисобида турувчи ўсмирлар ҳужжати билан танишар эканман, Елена исмли ҳали 10 ёшга ҳам тўлмаган қиз гиёҳванд моддалар истеъмол қилиб рўйхатга олинганини билиб, беихтиёр ҳайратландим. Ҳайратимни кўриб, маҳалла профилактика инспектори тушунтириш берди:

— Елена ёлғиз бўлмаган. Ётоқхонада бирга турадиган 12 ва 15 ёшли қўшни болалар билан канал бўйида бангидевона йиғиб, қовуриб ейишган. Бундан учаласи ҳам заҳарланган. Болалар касалхонада даволаниб чиқишгач, мактабда, кейин маҳаллада муҳокама қилинган. Уларга маҳалла фаолларидан "тарбиячилар" бириктирилган. Ота-оналари билан суҳбатлашилган. Улар куну тун оила ташвишлари билан банд бўлган. Фарзандлари тарбияси билан шуғулланишга вақтлари бўлмаган. Дунёда фарзанд тарбиясидан ҳам муҳимроқ вазифа йўқлигини гўё унутиб қўйишган.

Ўшанда Еленанинг ўзи билан суҳбатлашган эдим. Ёзган тушунтириш хатини ўқиб, хуснихати имло хатоларисиз, чиройлилигини кўриб ҳавасим келган эди. Мактабда ҳам ёмон ўқимасди.

Шу воқеадан кейин Еленанинг аҳлоқида яхши томонга эмас, салбий томонга ўзгара бошлади. Ўқишга иштиёқи сусайди. Уни қанчалик назоратга, сиқувга олган сари мактабга қатнашдан безиб қолди. Оилавий муҳит туфайли кўчаларда ёмон болаларга аралашиб қолиб, кўзингга тик қараб ёлғон гапирадиган, тап тортмай алдайдиган бўлди.

Яна бир Виолета исмли қизни биламан. 8-синфда ўқиб юрган пайтида профилактика инспектори томонидан спиртли ичимлик истеъмол қилганликда рўйхатга олинган. Мактабда синф раҳбарининг жонбозлиги билан синфдошлари ўртасида шарманда қилингач, дарсларга умуман қатнамай қўяди. Ваҳоланки, у синфида аълочи ўқувчилардан бири эди.

Балки биз катталар фарзандларимиз ишончига киролмаётгандирмиз? Балки уларни ўзимиздан бездириб қўйгандирмиз?

Агар профилактика инспектори Елена ёки Виолетани мактабда синфдошлари ўртасида мулзам қилишга шошилмаганида, уларни бу йўлга бошлаган омиллар билан жиддийроқ қизиқиб, ота-она, маҳалла фаоллари, қариялар, педагог-тарбиячилар билан бамаслаҳат иш олиб борганида, эҳтимол, уларнинг мурғак қалби жароҳатланмаган, одамлардан, ҳаётдан безмаган бўлармиди?

Яхши гап билан илон инидан чиқади, дейдилар. Назаримизда, баъзан фарзандларимиздан бир оғиз ширин каломимизни, самимий муносабатимизни дариғ тутаётгандаймиз. Профилактика нозирлари, маҳалла фаоллари, мактаб маъмурияти, ёшлар билан ишлаш комиссиялари, педагог-тарбиячилар қоғоз қоралаш, тадбирлар белгилаш, режалар тузиш билан банд. Текширувчилар ҳам қоғозга қараб ишга баҳо беришади.

Яқинда бир танишим билан суҳбатлашиб қолдим. У узоқ йиллар таълим соҳасида ишлаган. Кўплаб тарбияси оғир болаларга ҳаётда тўғри йўлни топиб олишлари учун ёрдамлашган.

— Баъзи бир болалар ва қизлар оилали бўлиб кетишган бўлсалар ҳам, ҳозиргача кўча-кўйда мени учратиб қолишса, ҳурматимни жойига қўйишади. Мен меҳнатларим зое кетмаганидан хурсандман, — деди у менга гап ўртасида. — Афсус, ишим, вазифам деб, чарчаш нима билмай меҳнат қилиб юрaверибман. Ўз оилам, фарзандларим тарбиясига ҳам вақт ажратишим лозимлигини, улар ҳам она меҳрига муҳтожлигини эса ўйлаб ҳам кўрмабман. Яхшиямки хатоимни ўз вақтида англадим. Фарзандларим аҳлоқидаги ўзгаришларни ўз вақтида пайқаб қолдим.

Ёш ниҳол эътиборга, парваришга муҳтож бўлади. Фарзанд ҳам шундай. Фарзандларимизни меҳрдан бебаҳра қилмайлик. Зеро, улар бизнинг келажагимиздир.

Равшан ИСОҚОВ,
журналист

Сўлим оқшом

Ушбу сондаги суратлар муаллифи: Абдуғани ЖУМАЕВ

ЙЎЛИ ЙЎҚ ЙЎЛТЎСАР

Сирғали туманида яшовчи, ҳар оқшом спиртли ичимлик ичиб олиб текканга тегиб, тегмаганга кесак отувчи ака-ука Дилмурод ва Қаҳрамон Умаровларни маҳалладошлари дилозор безорилар сифатида ном чиқаришган. Ҳали уйланмаган, эндигина йигирма тўрт ёшга тўлган, ҳеч жойда ишламайдиган Дилмурод уч марта, эндигина йигирма икки ёшга тўлган укаси Қаҳрамон бир маротаба турли безорилик ва жиноий ишлари сабаб қамалиб чиқишганига қарамай, бу қабиҳликларидан пушаймон бўлиш ўрнига яна ўзларининг разил одатларини ташлашмади. Шу ўринда ака-ука ҳақида икки оғиз сўз: улар бор-йўғи саккизинчи синф маълумотига эга, холос. Бирон жойда фойдали иш билан шуғулланиб, ҳалол пул топиш эса хаёлларига ҳам келмаган.

Ака-ука Умаровлар 2002 йилнинг 17 ноябр куни кундузи билан спиртли ичимлик ичишиб бақир-чақир билан қўни-қўшниларнинг тинчлигини бузишгани етмаганидай, тунда йўлдан ўтган йўловчиларнинг жиғига тегишиб, ҳар хил куракда турмайдиган сўзлар билан уларни ҳақорат қилиб юришган. Шундай пайтда дўстлариникига меҳмонга келган Сергей Сергеев уларга дуч келиб қолади. Мастлик туфайли бўридай ваҳший қиёфага кирган Дилмурод ва Қаҳрамон Сергейнинг кимлигини ҳам суриштириб ўтиришмай, уни ёғоч-калтак билан уриб дўппослашиб, жабрланувчига оғир тан жароҳати етказишгач, жиноят жойидан яширинишган.

Буни қарангки, маҳалла кўз ўнгида шунча жиноятни содир этган муштумзўрлар судда ўз айбларини тан олишмай шу куни тунда Сергеев Сергейни кўрмаганликларини айтишди. Аммо ҳаиқатдан ҳеч ким қочиб қутулмаган. Қинғир ишнинг қийиғи қирқ йилда ҳам чиқади. Суд гувоҳлар жиноятчиларнинг қўшнилари Еремина Наталья ва Колесникова Еленанинг кўрсатма ва гувоҳликларига асосланиб, ака-ука Дилмурод ва Қаҳрамон Умаровларга қилмишларига яраша жазо белгилади.

Шундай қилиб, ҳали ёш бўлишларига қарамай Дилмурод тўртинчи марта, укаси Қаҳрамон Умаров эса, иккинчи жиноятга қўл урди.

Шу ўринда ҳақли бир савол туғилади: азалдан элимизда бир фарзандга етти маҳалла ота-она, деган нақл бор. Нега икки ёшнинг шунчалар қабиҳлик ботқоғига ботиб кетганини кўриб-билиб туриб, кўпинча атрофдагилар уларга парво қилмаяпмиз? Судда гувоҳлик берган қўшнилар жиноятчиларни ўша куни кундузи спиртли ичимлик ичиб олиб, бақириб-чақириб, атрофдагиларнинг ҳаловати ва тинчини бузаётганларида милиция ходимларига телефон қилишмади. Ёки маҳалла аҳлидан уч-тўрт киши тўпланиб, икки ака-укаларни тартибга чақиришганда бир бегуноҳ меҳмон оғир тан жароҳат олиб азобда қолмаган, йигитлар яна қамалишмаган бўлишармиди? Айримларнинг атрофда кечаётган турли воқеа-ҳодисаларга лоқайд қараётганини кўриб, ачинасан киши. Ахир, оғир жароҳат олган Сергей ўрнида ўша тун ҳар биримиз бўлиб қолишимиз ҳам мумкин эди-ку?!

2003 йилнинг Президентимиз томонидан "Обод маҳалла йили" деб эълон қилингани бежиз эмас. Ҳар биримиз аввало атрофдаги воқеа-ҳодисаларга нисбатан масъулият билан муносабат билдирсак, кўплаб кўнгилсизликларнинг олдини олган бўламиз. Шунда йўлимиздан йўлтўсар чиқмайди. Кунимиз ҳам, тунимиз ҳам тинч, осуда ўтади. Тинчлик эса энг катта бойлигимиздир. "Обод маҳалла йили"да бир-бирларимизга янада эътиборлироқ, меҳроқибатлироқ бўлайлик. Шунда ҳеч биримизнинг бекордан бурнимиз қонамайди. Зеро, жиноят рўй бергандан кўра, унинг олди олинса,

Munosabat

ҳаммамизга ҳам фойда эмасми?

Баён этилганга ўхшаш воқеалар фақат Сирғали туманида эмас, бошқа жойларда ҳам баъзан содир этилаётганини инобатга олиб, яна бир мулоҳазани таъкидламоқчимиз: бир оиладан икки йигит турли жиноятлар содир этиб, қайта-қайта қамалаётганига маҳалла қўмитаси вакиллари қандай муносабатда бўлишяпти экан? Агар бу ҳодисалардан тўғри хулоса чиқарилиб, чора-тадбирлар кўрилмаса, маҳаллада бундан ҳам аянчли воқеалар рўй бермайди, деб ҳеч ким кафолат беролмайди. Шу ўринда тартибни сақлаш идоралари вакилларига маҳалла аҳли ва жамоатчиликнинг фаолиятини алоҳида таъкидлаб ўтмоқчимиз. Маҳалла қўмиталари ходимлари кўчалардаги посбонлар ва жамоат вакиллари билан ҳар оқшом ўз ҳудудларини назорат қилишни канда қилмаса, шунга ўхшаш кўнгилсизликлар содир этилмайди.

Улуғбек СУННАТОВ,
ҳуқуқшунос
Шуҳрат МУСАЕВ,
«Инсон ва қонун» мухбири

ИНСОН ва ҚОНУН

МУАССИС: ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИ

1996 йилнинг январидан нашр этилади

1998 йил 2 июлда Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида 00141-рақам билан рўйхатга олинган

Бош муҳаррир: Шодиқул ҲАМРОЕВ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:
Ихтиёр АБДУЛЛАЕВ
Бўритош МУСТАФОЕВ
Пўлат САМАТОВ
Хуршид СОДИҚОВ
Эркин ҚУДРАТОВ
Сайфиддин РАҲИМОВ
Ғафўр АБДУМАЖИДОВ
Холли НОРБОЙ
Нормейли НОРПЎЛАТОВ

Таҳририятга юборилган қўлёзмалар эгаларига қайтарилмайди ва уларга ёзма жавоб берилмайди. Муаллифлар фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқ қилиши мумкин.

Факт ва далиллар тўғрилиги учун масъулият муаллифлар зиммасидадир.

Саҳифаловчи-дизайнер: Жаъфар ЖАББОРОВ
Навбатчи: Бобомурод РАЙИМОВ

Индекс: 646882

«ИНСОН ВА ҚОНУН» газетаси таҳририяти компьютер базасида терилди ва саҳифаланди. А-2 бичимда, 2 босма табоқ ҳажмда, офсет усулида «Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида босилди. Корхона манзили: Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси 41-уй. Буюртма Г-921. Тиражи — 10.000. Босишга топшириш вақти — 21.00 Топширилди — 22.30

МАНЗИЛИМИЗ: 700047, Тошкент ш. Сайилгоҳ кўчаси-5. Тел: 136-72-37 (умумий бўлим), 133-70-65, 133-84-50